

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут іноземної філології
Кафедра англійської мови та прикладної лінгвістики

The Philological Universe^S

Збірка наукових робіт

Житомир – 2022

УДК: 811.11+821.111+81'25+81'23+81'322

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (Протокол № 8 від 27 травня 2022 р.)

Засновники: ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка кафедра англійської мови та прикладної лінгвістики

Редакційна колегія:

к.ф.н., доц. Білюк І. Л.

к.п.н., доц. Дячук Н. В.

к.ф.н., доц. Чумак Л. М.

к.ф.н. Кодубовська О.О.

Левченко О.М.

Хорошун О.О.

Рецензенти:

Косенко А.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Янковець О.В. – PhD in Philology, старший викладач кафедри іноземних мов Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького;

Мельник Р.М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

The Philological Universe^S : Збірка наукових робіт. Житомир, 2022. – 59 с.

Збірка наукових робіт містить результати досліджень студентів та науковців з актуальних проблем сучасної лінгвістики та перекладознавства. Матеріали друкуються в авторській редакції.

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2022

ЗМІСТ

Ангеліна Білоусова Особливості перекладу безеквівалентної лексики з англійської мови на українську мову	5
Денис Дем'янчук, Ольга Левченко Особливості перекладу ідіом в британських та сучасних піснях на українську мову	6
Карина Дудюк, Інна Білюк Стилiстичні особливості роману Дена Брауна «Втрачений символ»	8
Олександра Горшкальова, Людмила Чумак Прикметники з афіксальними компонентами un- -able в сучасній англійській мові (на матеріалі електронних словників Merriam-Webster та Collins)	10
Яна Гумен'як, Оксана Кодубовська Застосування лексико-граматичних трансформацій у перекладі роману Ніколаса Спаркса «Записник. Сторінки нашого кохання»	12
Дарина Жуковська Алгоритм укладання електронних словників	14
Інна Костюк Фонова лексика на позначення англійської флори та фауни	16
Анастасія Кравченко Особливості перекладу лексики на позначення політичних реалій	18
Яна Крилова, Наталія Дячук Способи мовного впливу в сучасній англomовній комунікації	20
Світлана Кулявик, Наталія Дячук Комунікативні стратегії інтерв'ю	22
Ірина Лех, Ольга Левченко Особливості передачі розділових питань при перекладі	24
Олександра Лисак, Людмила Чумак Лінгвокультурні особливості відтворення англomовного комічного дискурсу (на матеріалі кінофільмів і телесеріалів)	26
Аліна Луцик, Наталія Борисенко Англійські неологізми в сфері культури: структурно-семантичний аспект	28
Катерина Мартинчук Неологізми на позначення бізнесу в сучасній англійській мові: структурно-семантичний аспект	30
Катерина Мелешкіна, Наталія Дячук Блог як жанр інтернет комунікації	32
Олена Мельничук, Ольга Хорошун Лексична вербалізація концепту <i>REVOLUTION OF DIGNITY/ РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ</i> в англomовному комунікативному просторі	34
Людмила Мишаковська, Інна Білюк Політичний дискурс та лінгвістичне вираження метафори в англійських та українських заголовках	36
Анастасія Мула Прийоми відтворення комічного в адуовізуальному перекладі ситкомів	38

Лілія Олійник, Людмила Чумак Функціонування суфіксальних елементів -side, -phobia, -mania, -esque, -proof в сучасній англійській мові (на матеріалі електронних словників Oxford та Cambridge)	41
Олександра Петренко, Ольга Левченко Граматичні девіації в текстах англомовних пісень	43
Ірина Подлюк Переклад гендерно маркованих елементів художнього твору	45
Олександра Українець, Інна Білюк Перекладацькі трансформації у дистопічному романі «Голодні ігри»	47
Йозапас Цибас, Інна Білюк Класифікація англомовних акронімів за фонетично-граматичними ознаками	49
Катерина Чепюк, Наталія Дячук Кореференція в художньому дискурсі	51
Ірина Чупира, Інна Білюк Способи адаптації англіцизмів в україномовних інтерфейсах програм	52
Анастасія Ященко Лексика на позначення реалій моди в сучасній англійській мові: лексико-семантичний аспект	54
Вероніка Пономаренко Особливості перекладу технічної документації	56

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

У процесі перекладу перекладач часто стикається з мовними одиницями, які відсутні в мові перекладу. Це явище отримало назву безеквівалентної лексики

Безеквівалентна лексика – це лексичні одиниці одної з мов, які «не мають ні повних, ні часткових еквівалентів серед лексичних одиниць іншої мови», як зазначає радянський лінгвіст Л.Г. Бархударов [3, с. 93].

Часто лексичну одиницю, що не має відповідника називають лакуною. Даючи поняття терміну "лакуна", Л.С. Бархударов дає таке визначення: лакуни - це одиниці словника однієї з мов, яким з якихось причин (не завжди зрозумілих) немає відповідника у словниковому запасі (у вигляді слів та словосполучень) іншої мови. Ядро лакун складають слова-реалії.

Вчений поділяє безеквівалентну лексику на три великі розряди [3, с. 74]:

1. Власні назви, назви установ, організацій, географічні назви, назви газет та ін.

2. Реалії - слова, що позначають поняття, предмети та ситуації, що не мають місця у житті людей, які спілкуються іншою мовою, наприклад, назви страв, народного убрання, релігійні свята, тобто явища та предмети духовної та матеріальної культури;

3. Так звані «Випадкові» лакуни – слова та словосполучення котроїсь із мов, яким з якихось причин нема відповідників у лексиці іншої мови.

Причини існування безеквівалентної лексики такі:

1. Відсутність предмета чи явища у житті народу;

2. Відсутність поняття у мові перекладу – предмет є, а слова немає;

3. Відмінність лексико-стилістичних характеристик мов.

Як показує практика, існування такої лексики зовсім не заважає перекладачеві робити переклади. Відсутність одиниці в словниковому складі будь-якої мови може передаватися в контексті мови різними засобами. У практиці перекладу є різні способи передачі таких одиниць.

Прийомами передачі безеквівалентної лексики є [3, с. 96]:

1. транскрипція/транслітерація - передача у мові звукового/графічного образу слова;

2. Калькування - повторюється внутрішня форма вихідного слова чи словосполучення;

3. Описовий переклад - полягає у поясненні значення поняття в той час, коли іноземцю необхідно більш детально прояснити сутність даного явища. Цей прийом називають ще пояснювальним або перифразом.

4. Наближений переклад зазвичай використовують для передачі слів, котрі позначають національні реалії іншої країни.

Важливо розуміти, що відсутність еквівалента в лексичній системі мови перекладу зовсім не означає неможливість перекладу як такого.

Таким чином, незважаючи на велику кількість робіт, присвячених безеквівалентній лексиці, її дослідження досі не є остаточним й доскональним. Згодом можлива поява дедалі більшої кількості слів даного роду і як наслідок - виникнення нових труднощів при її перекладі. Також, саме при вивченні іноземної мови безеквівалентна лексика є найяскравішою ілюстрацією різноманітності мов та культур, оскільки в умовах одномовного середовища наявність подібних одиниць недостатньо помітна, тому ця тема є фактично невичерпною й необхідністю роботи з важкоперекладними або взагалі неперекладними одиницями безсумнівно вимагає подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Анохіна Т. О. Корпусний лакунікон англomовної та українomовної картин світу. Суми : Сумський державний університет, 2018. – 588 с.
2. Анохіна Т. О. Лакуни ретрансльованих перекладів // Нова філологія: збірник наукових праць / гол. ред. С. М. Єнікєєва. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. № 71. С. 12–17.
3. Бархударов Л. С. Язык и перевод (вопросы общей и частной теории перевода). Москва: Международные отношения, 1975. – 240 с.
4. Засекін С. В. Психолінгвістичні універсалії перекладу художнього тексту: монографія / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 275 с.

**Д.С.Дем'янчук
О.М. Левченко**

Житомирський державний університет ім. І. Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІДИОМ В БРИТАНСЬКИХ ТА СУЧАСНИХ ПІСНЯХ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Музично-поетичний текст - це особливий вид художнього тексту з підвищеною емоційністю, з прагненням впливати на почуття людини концентрованим «зарядом» експресивних, образотворчих засобів, метою якого є передача художньої інформації звукочастотної якості. В результаті аналізу теоретичної літератури було розглянуто ритмічний та звуковий рівні музично-поетичного тексту та їх особливості, визначено поняття змісту та форми музично-поетичного тексту. Форму вірша становить комплекс взаємозалежних і взаємодіючих елементів, таких, як ритм, мелодія, архітектоніка, стилістика, смисловий, образний, емоційний зміст слів та їх поєднань. Однією з основних проблем із передачею форми тексту є кількість складів. Зміст передає сенс, що є одним із найскладніших завдань при перекладі. Аналіз показав також, що перекладознавча література виділяє два основних типи віршованих перекладів: перебудовуючий і відтворюючий.

Одним із основних завдань дослідників є опис труднощів, які виникають під час перекладу музично-поетичних текстів з англійської мови на українську.

Нами було встановлено, що в умовах поетичного перекладу еквівалентність, яка розуміється як максимально можлива лінгвістична близькість текстів оригіналу та перекладу, може суперечити міркуванням адекватності перекладу: чим більший ступінь близькості двох різномовних текстів, тим менш адекватний переклад; і навпаки, відмова від максимальної подібності мовного матеріалу текстів оригіналу та перекладу є умовою досягнення адекватності перекладу.

На основі результатів дослідження, можна підтвердити гіпотезу і сказати, що основними проблемами перекладу музично-поетичних текстів є:

1) Правильна передача мовних засобів виразності. Як вже було зазначено, музично-поетичні тексти є окремим видом художніх текстів. Це означає, що тексти пісень обов'язково містять різноманітні засоби виразності мови та їх правильна передача є основним завданням перекладача, тому що при їх упущенні текст втратить художній відтінок. Тому при перекладі дуже важливо підбирати правильні лексичні одиниці, щоб зберегти експресивне навантаження, яке несе у себе оригінальний музично-поетичний текст.

2) Створення еквіритмічного перекладу. Ця проблема залишається вкрай актуальною, оскільки саме рима та розмір характерні для музично-поетичних текстів. Для досягнення еквіритмічності автор перекладу повинен вільно володіти перекладацькими прийомами і трансформаціями, уникаючи дослівного перекладу. Також перекладачеві необхідно підбирати ті лексичні одиниці, які відповідатимуть ритміко-мелодійному малюнку оригінального тексту. Як показав аналіз, саме за умов правильно підібраних пропорцій трансформацій можна досягти еквіритмічності. У випадку, якщо перекладач не буде застосовувати згадані прийоми, то переклад вийде буквальним і неминуче втратить еквіритмічність.

На даний момент музична культура набуває масового характеру. У зв'язку з глобалізацією англійської найбільш популярними є англомовні виконавці. Однак не всі слухачі на належному рівні володіють англійською мовою. Достатньо переглянути статистику будь-якої пошукової системи, щоб побачити, що в запитах користувачі постійно вказують, що хотіли б знайти переклад тієї чи іншої пісні. У зв'язку з цим переклад англомовних пісенних текстів дуже популярний серед любителів, і серед професійних перекладачів і поступово перетворюється на цілу індустрію. Але переклад пісенних текстів є одним із найменш вивчених напрямків у сучасному перекладознавстві.

Проаналізувавши пісенні композиції англійською та українською мовами та узагальнивши отриману інформацію, автори дослідження виявили 25 різних стилістичних прийомів, серед яких: іронія – 1, порівняння – 4, антономазія – 1, гіпербола – 2, епітет – 2, алюзія – 1, оксюморон – 1, уособлення – 3, метафора – 6, зевгма – 1, ідіома – 1, алегорія – 1, перифраз – 1. В україномовних версіях досліджуваних пісень було виявлено 19 стилістичних прийомів: іронія – 1, порівняння – 2, 1, гіпербола – 2, епітет – 2, алюзія – 1, уособлення – 2, метафора – 4, зевгма – 1, ідіома – 1, алегорія – 1, перифраз – 1.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бацевич Ф. С. Теорія міжкультурної комунікації: сутність, презентативна одиниця, специфіка термінології [Електронний ресурс]. Режим доступу :[http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot. com/peredmova](http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/peredmova)
2. Бідненко Н. П. Драма в аспекті художнього перекладу: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». К.: Наукова думка, 2001. 18 с.
3. Гнатюк Н. Г. Ономастичні реалії в між культурному аспекті перекладу англomовних текстів: зб. наук. Праць / наук. ред. Н. М. Корбозерова // Проблеми семантики слова, речення та тексту. 2003. Вип. 9.
4. Грабовецька О. С. Епітетна конструкція у художньому перекладі (на матеріалі української та англійської мов): дисертація канд. філол. наук: 10.02.16. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2003.

К.І. Дудюк,
І.Л. Білюк

Житомирський державний університет імені Івана Франка

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ДЕНА БРАУНА «ВТРАЧЕНИЙ СИМВОЛ»

Останнім часом у літературі з'явилася велика кількість високо якісних творів, призначених для широких мас читачів. Серед найкращих творів можна віднайти й романи Дена Брауна, які посідають перші позиції у списках світових бестселерів. Вони перекладаються багатьма мовами, зокрема українською, видаються величезними тиражами і користуються неабиякою популярністю. Романи Дена Брауна приваблюють читача як своїм сюжетом, так і особливим стилем автора.

Під час дослідження лексико-стилістичних засобів у романі «Втрачений символ» було виявлено, що однією з характерних рис стилю Дена Брауна є використання термінів. Щоб переконати читача у правдивості історії, Ден Браун вдається до їх використання, адже саме терміни надають твору наукового характеру та створюють атмосферу таємничості. Терміни у романі можна знайти на тих сторінках роману, де герої безпосередньо стикаються зі світом науки та мистецтв.

Наступною особливою рисою роману «Втрачений символ» є ономатописи, які використовуються для того, щоб охарактеризувати персонажа та виразити його емоційний стан в тій чи іншій ситуації [3]. Також вживання ономатописів пов'язане зі створенням певної атмосфери та акустичного ефекту. Наприклад: 'What do I want from you?' The OS director's *grating* voice *crackled* through Langdon's phone, *scraping* and hollow, like that of dying man with strep throat [1, с. 99]. – Що мені від вас потрібно? – *хрипкий* голос директора *затріщав* у телефоні – *скреготливий* та глухуватий, наче голос чоловіка, що страждає на гострий фарингіт [2, с. 89].

Яскравою лексико-стилістичною особливістю у романі є абрєвіатури. За допомогою них, текст художнього твору набуває певну спеціалізацію, технологічність та переконливість і вони змушують читача повірити в те, що відбувається у романі. Наприклад: *But none of this was why the Smithsonian secretary, Peter Solomon, had introduced his sister to the SMSC three years ago. He had brought her to this place not to behold scientific marvels, but rather to create them. And that was exactly what Katherine had been doing* [1, ст. 22]. Але жоден з цих експонатів не був причиною, через яку керівник *Смітсонівського інституту*, Пітер Соломон, взяв свою сестру на роботу в центр техпідтримки. Він привів її сюди не для споглядання чудес науки, а для того, щоб їх творити [2, ст. 28].

Досліджуючи синтаксично-стилістичні засоби, які використовує Ден Браун у романі, були виявлені синтаксичні повтори, парцеляція, транспозиція синтаксичних структур, ретардація, однослівні та неповні речення.

Одним із важливих синтаксично-стилістичних засобів у романі «Втрачений символ» є синтаксичні повтори. Автор використовує прості лексичні повтори задля посилення комунікативного ефекту та інколи реалізації функції наростання або градації. Саме тому використання повторів дає автору можливість створити дуже яскраві реалістичні картини, що дозволяє читачеві з легкістю занурюватись у твір. Наприклад: *Katherine saw the blood. A lot of blood. It was all over her. But she felt no pain* [1, с. 284]. Кетрін побачила *кров*. Багато *крові*. Вона вся була в *крові*. Але болю не відчувала [2, с. 260].

Також у романі «Втрачений символ» використовується транспозиція кількох типів синтаксичних структур. Підлягає транспозиції і розповідна синтаксична структура – вона перетлумачується як питальна. Вживаючи цей прийом, Ден Браун створює емоційну атмосферу у тому чи іншому епізоді та дає читачеві можливість краще зрозуміти переживання героїв та їхній стан. За допомогою цього прийому, у читача зростає відчуття загадковості та він активно залучається у процес розгадування таємниць.

Ден Браун часто вдається до використання прийому ретардація. Це композиційний прийом, метою якого є уповільнення сюжетного розвитку, затягування ходу подій та відтягування логічного завершення до самого мовного відрізка. Засобами уповільнення можна вважати ліричні відступи, описи пейзажів, запровадження додаткових героїв [3]. У багатьох розділах роману Дена Брауна можна віднайти прийом ретардації, а саме через описи приміщень, вулиць, портретів та думок героїв.

Одним із важливих синтаксично-стилістичних засобів у романі «Втрачений символ» є неповне речення. Як правило, неповне речення є особливим структурним типом, який характерний для усного мовлення. Саме тому досить часто можна зустріти такі неповні речення в тих фрагментах тексту, де мова героїв максимально близька до усного типу мовлення. Використовуючи неповне речення, Ден Браун намагається передати атмосферу природного спілкування, переконати читача, що описані ним події є правдиві, а також утворити певний портрет героя.

Отже, ідіостилю Дена Брауна відрізняється своїми специфічними рисами. Автор часто вдається до змішання різних складно суміжних жанрів. У його творах у великій кількості використовуються різні стилістичні засоби. До лексико–стилістичних особливостей варто віднести терміни, аббревіатури, ономаптопи та іншомовні вкраплення, за допомогою яких твір стає більш правдоподібним, технологічним; характеризують героїв та їхній емоційний стан; створюють певну атмосферу та національний колорит. Серед синтаксично-стилістичних особливостей ідіостилю Дена Брауна можна визначити парцеляцію, синтаксичні повтори, ретардацію, транспозицію синтаксичних структур, однослівні та неповні речення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Brown D. *The Lost Symbol*. London: Corgi Books., 2009. – 669 p.
2. Браун Д. *Втрачений символ*: пер. з англ. В.Горбатька. – Харків: Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2011. – 608 с.
3. Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. *Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз*. Учбово-методичний посібник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004 – 240 с.

**О. Р. Горшкальова,
Л. М. Чумак**

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПРИКМЕТНИКИ З АФІКСАЛЬНИМИ КОМПОНЕНТАМИ UN- -ABLE В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ЕЛЕКТРОННИХ СЛОВНИКІВ MERRIAM-WEBSTER ТА COLLINS)

Прикметникова лексика постійно поповнює словниковий склад сучасної англійської мови. А процеси творення прикметникових дериватів за допомогою афіксальних елементів (префіксів, суфіксів) демонструють закономірності розвитку словотвірної системи сучасної англійської мови.

Дослідники висловлюють думку, що суфікс є спорідненою поліморфною і мономорфною найменшою частиною слова, що має певне значення, та займає проміжне положення між кореневою морфемою і позицією граматичного форманта[1]. За допомогою суфіксального елемента можна повністю змінити значення слова, надати йому емоційності та різнобарвності. Суфікс зберігає лексичну семантику значення, яке спонукає до утворення споріднених частин мови на основі вживання певних словосполучень.

Як зазначають укладачі офіційного сайту *Grammarway*, найпоширенішими прикметниковими суфіксами в сучасній англійській мові бувають є:

- 1) *-al* (прикметники з таким суфіксом описують якість реалії дійсності), наприклад, *formal, central*;
- 2) *-ar* (передає значення відношення до чогось), наприклад, *lunar, solar*;
- 3) *-ary / -ory* (передають характеристику якості реалії дійсності),

наприклад, *momentary, compulsory*;

4) *-ese* (описує ознаку реалії дійсності за територіальною приналежністю), наприклад, *Japanese, Vietnamese*;

5) *-ed* (у значенні «підпадати під вплив», «мати певні характеристики, форму»), наприклад, *interested, amazed*;

6) *-able / -ible* (у значенні «здійснимий, той, що можна виконати»), наприклад, *incredible, bearable* [2].

У свою чергу, префікси – це морфеми, які стоять перед коренем і змінюють значення слова. В сучасній англійській мові префіксальні елементи активно використовуються для утворення нових лексичних одиниць. Вони можуть змінювати значення слова, але в більшості випадків вони не змінюють частину мови, до якої належить слово.

Онлайн-платформа *Grammarway* [3] з-поміж префіксів виокремлює такі найпоширеніші прикметникові префіксальні елементи:

1) заперечні префікси *un-, in-, im-, il-, ir-, a-, non-, dis-* (надають протилежне значення твірній основі), наприклад, *unhelpful – helpful, unfinished – finished*;

2) *over-* (вказує на надмірність, міру перевищення чогось), наприклад, *overconfident*;

3) *super-* (передає значення якості вищого ступеня реалії дійсності), наприклад, *supernatural*;

4) *ultra-* (означає щось, що знаходиться за межами чогось, над, понад чимось, щось крайнє), наприклад, *ultraviolet, ultrasonic*;

5) *inter-* (значення «серед чогось»), наприклад, *international, interstate*.

Інноваційні процеси в лексичному складі будь-якої мови, у тому числі й англійської, найповніше фіксуються в словниках – книгах, де слова подаються в алфавітному порядку. Популярність словників завжди є високою і укладачі почали створювати електронні версії – веб-сайти з лексикографічною інформацією. Онлайн словники Merriam-Webster та Collins вважаються одними з найпопулярніших ресурсів, які рекомендуються використовувати на будь-якому рівні вивчення мови.

Дослідження прикметникових пар, утворених за допомогою префіксального елемента *un-* та суфіксального *-able*, було проведено на прикладі лексем *breakable – unbreakable* на матеріалі електронних словників Merriam-Webster та Collins. Аналіз опису лексичних одиниць показав, що обрані словники по різному подають значення, тлумачення слів та словосполучень, приклади вживання у різних контекстах, синонімічні та антонімічні пари для користувачів. Загальними ознаками лексичних образів прикметників у електронних словниках Merriam-Webster [4] і Collins [5] є: вказівка, до якої частина мови належить вихідна лексична одиниця; вимова слова у вигляді послідовного відображення звукового складу одиниці; використання слова в конкретному контексті; синоніми та слова із заданої ідеї та їх приклади в різних контекстах, етимологія слова. Відмінності між прикметниковими словами у двох словниках є наступними: аудіо вимова слів; переклад на інші мови; діаграми популярності відображення слів на онлайн-платформах; визначення відсотка популярності;

виклад слів за алфавітом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зятковская Р.Г. Суффиксальная система современного английского языка / Р.Г Зятковская. М.: Высшая школа, 1971. 221с.
2. URL: <https://grammarway.com/ua/suffixes>
3. URL: <https://grammarway.com/ua/prefixes>
4. URL: <https://www.merriam-webster.com/>
5. URL: <https://www.collinsdictionary.com/>

**Я.Р. Гуменyak,
О.О. Кодубовська**
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗАСТОСУВАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ НІКОЛАСА СПАРКСА «ЗАПИСНИК. СТОРІНКИ НАШОГО КОХАННЯ»

Література є невід'ємною частиною нашого життя, будь то вітчизняна чи зарубіжна. В даний час американська література є однією з найпопулярніших та найцікавіших літератур світу. Одним з відомих сучасних американських письменників є автор романів-бестселерів Ніколас Чарльз Спаркс. Однією з найкращих та найвідоміших робіт автора вважається його дебютний роман «Записник. Сторінки нашого кохання».

Художній переклад – один із найбільш популярних, і у той же час найбільш складних типів перекладу, що часто виділяють у окремий тип літературної творчості. Бурхливий розвиток перекладознавчої науки пов'язано з процесами глобалізації, активного розвитку міжкультурних зв'язків та діалогу культур в різноманітних галузях діяльності людини. Художній переклад не передбачає дослівної схожості з текстом оригіналу і тому викликає безліч суперечок серед вчених та перекладачів [2, с. 45].

Специфічними особливостями художнього тексту є: образність, емоційно-інформаційний вплив на читача, композиційна різноплановість, національно-культурна та зумовленість часом, присутність ліричного героя та образу автора.

Варто зазначити, що переклад художнього тексту – трудомісткий процес, який включає в себе не лише знання двох мов та професійне застосування перекладацьких прийомів. Важливо відчувати культуру іншої країни, її менталітет, моральні цінності та етичні норми. «Художній переклад – це взаємодія та взаємовплив двох культур – вихідної та цільової, до яких належать оригінальний текст та текст перекладу» [3, с. 164].

Перекладацькі трансформації мають на меті здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу, які несуть те саме прагматичне навантаження. Головне завдання перекладача полягає у вмінні адекватно вживати перекладацькі трансформації, щоб текст перекладу найбільш точно розкривав

суть тексту оригіналу [1, с. 98]. Перекладач має враховувати та вміти передавати приховані смисли твору, розуміти, що хотів донести автор, і які прийоми та засоби він застосував для досягнення певного ефекту та впливу на читача.

Під час перекладу роману «Записник. Сторінки нашого кохання» Оксана Поstrанська використовує різноманітні перекладацькі трансформації, що зумовлено лексико-семантичними, функціональними та стилістичними відмінностями між мовами оригіналу і перекладу.

Аналізуючи лексичні трансформації використані у романі Ніколаса Спаркса «Записник. Сторінки нашого кохання» було виявлено наступні трансформації:

- додавання «*And maybe, for a brief moment, you'll feel it too, and you'll smile back and savour the memories we will always share*» [5]. «*І можливо, на якусь коротку мить ти теж усе це відчуєш, і всміхнешся мені у відповідь, і ми обоє смакуватимемо спогади, які раніше ділили на двох*» [4, с. 158];

- антонімічний переклад «*I'll play fair*» [5]. *Я вас не підведу* [4, с. 169];

- опущення «... *and without a word I sat myself beside them at the table and held their hands*» [5]. «*тож просто мовчки сів поруч із ними за стіл та взяв дівчат за руки*» [4, с. 181].

У ході перекладацького зіставлення тексту оригіналу з його україномовним перекладом були виявлені граматичні трансформації:

- перестановку *She looked at him coolly* [5]. *Вона холодно подивилася на нього* [4, с.42];

- формальну заміну *Her style of speaking is reminiscent of her mother* [5]. *Її манера спілкування нагадує манеру її матері* [4, с.119];

- додавання *I've been thinking about what you told me this afternoon* [5]. *Я постійно думаю про те, що ти сказала мені сьогодні вдень* [4, с.192];

- опущення *You'd better ask him* [5]. *Краще запитайте його* [4, с.97].

Оскільки граматики досить тісно пов'язана з лексикою, велика кількість перекладацьких трансформацій має змішаний характер, тобто при перекладі одночасно відбуваються лексичні та граматичні зміни.

У перекладі роману «Записник. Сторінки нашого кохання» автор вдається до використання різноманітних трансформацій, а саме лексичних та граматичних.

Подальші перспективи розвідки вбачаються в аналізі перекладацьких трансформацій на матеріалі близькоспоріднених мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Голянич М. І. Внутрішня форма слова і художній текст. Івано-Франківськ : Плай, 1997. 178 с.
2. Криса Б. С. Світоглядні аспекти художнього перекладу. Київ, 1985. 127 с.
3. Шемуда М. Г. Художній переклад як важливий чинник міжкультурної комунікації. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Філологічні науки. Книга 1.* 2013. С. 164–168.

4. Спаркс Н. Записник. Сторінки нашого кохання. Харків : Віват, 2016. 224 с.

5. Sparks N. The Notebook. URL: <https://visaldiary.files.wordpress.com/2011/05/the-notebook.pdf>

Д. Я. Жуковська
Житомирський державний університет ім. Івана Франка

АЛГОРИТМ УКЛАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СЛОВНИКІВ

Електронний словник – це електронний ресурс, який має величезну картотеку слів і їх значень, може містити в собі глосарії, системи машинного перекладу тексту, засоби для перевірки орфографії тощо [5, с. 1]. Такий ресурс допомагає швидко знайти значення слова, відповідники або ж близькі за значенням слова, інформацію про походження слова, з якої мови лексична одиниця була запозичена та якою частиною мови може виступати тощо.

До функціональних особливостей електронних словників відносяться [2]:

1. Електронні словники здатні перекладати слова, словосполучення, речення та тексти за кілька секунд.
2. Електронні словники можуть пояснювати значення, походження слів, додаючи до цього лексичну та морфологічну характеристику.
3. Електронні та онлайн-словники можна оновлювати, вносити корективи та доповнювати.
4. Електронні та онлайн-словники економлять природні ресурси.
5. Електронні та онлайн-словники знаходяться у вільному доступі.
6. Електронні та онлайн-словники містять в собі багато мов.
7. Електронні та онлайн-словники поєднують у собі декілька словників одночасно(наприклад тлумачний, етимологічний, синонімічний).
8. Електронним та онлайн-словникам властива мультимедійність, яка полягає у використанні графічного та ілюстративного матеріалу.

Чому ж електронні словники так стрімко набирають популярність та широко використовуються? Звернемо увагу на те, що це результат добре продуманої структури. Варто наголосити, що структура електронного словника – це низка правил, яких важливо дотримуватись при його укладанні.

Проаналізувавши наукову літературу, варто зазначити, що макроструктура словника – це загальна структура словника, яка включає лексикографічне опрацювання мовних одиниць [1, с. 24]. Макроструктура паперового словника практично дублює електронний словник в лінійній послідовності, тобто у паперовому словнику можна побачити порядок блоків, натомість в електронному, завдяки гіпертексту, кожен з них може використовуватись у будь-якій послідовності, в залежності від потреб користувачів [4, с. 2]. Доцільно наголосити, що у мікроструктурі електронного словника зв'язок між частинами словникової статті не лінійний. Структурування відбувається за допомогою гіпертексту.

Укладання електронних словників складається з декількох етапів. Перший етап передбачає створення реєстру. Реєстр – база даних, сукупність заголовних слів. Реєстровим називають слово, яке виконує функцію перекладу або пояснення. Слова в реєстрі мають охарактеризуватись з граматичної та лінгвістичної точок зору та податись іншим шрифтом, вміщаючи в собі позначки та пояснення. Позначки будуть використовуватись для встановлення семантичних зав'язків між термінами у реєстрі [3, С. 141-142]. Для пошуку реєстру використовується метод аналогії, класифікації та системного пошуку. Перший етап також включає в себе створення словникових статей. Словникова стаття може бути різних видів, наприклад: стисла; розгорнута; перекладна; звичайна. Також варто встановити на початку словника інформацію щодо побудови словника, у вигляді вкладки серед панелі-опцій та встановити список умовних позначок.

На другому етапі відбувається пошук відповідників за допомогою міжнародних словників, навчальної, наукової та художньої літератури.

Третій етап – це структурування словника. Структурувати словники можна декількома способами, наприклад: абетково-гніздовим, ідеографічним (змістовим). Наприклад, абетково-гніздовий спосіб – це спосіб, завдяки якому словникові статті та похідні слова подаються у формі ключових слів. Абетково-гніздовий спосіб поєднує у собі ознаки формального та змістового способу. Перевагою ідеографічного способу для лінгвіста є розташування слів не в алфавітному порядку, а за лексико-семантичними групами, виділеними за змістовою спільністю, або тематичною [3, С. 141-142].

Аналіз наукової літератури дає змогу зазначити, що методи, які використовуються для створення електронних словників є наступними: групування; систематизація; концептуальний аналіз. Ці методи передбачають об'єднання термінів у тематичні групи, а також використання систем посилань, термінів, словосполучень та зворотів; комплексний аналіз єдиного цілого та аналіз, який спрямований на співставлення одиниць за певних умов.

Сутність вищевикладеного зводиться до того, що електронні словники – це перспективний проект, який охоплює комп'ютерні технології, математику, лексикографію та мовознавство. Цей ресурс не лише перевершив друковані словники, а й витіснив їх завдяки своїм спеціальним можливостям. Не дивлячись на ряд досягнень, які були здійснені, ця сфера потребує ще більшого та глибшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Демська О. М. Вступ до лексикографії: навч. посіб. – Київ: Києво-Могилянська Академія, 2010. – 266 с.
2. Скубюк М. В. Завдання сучасних електронних словників / [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://intkonf.org/skubyuk-mv-zavdannya-suchasnih-elektronnih-slovniv/>

3. Черниш О. А. Особливості створення електронного багатомовного академічного галузевого словника. – Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2019. – № 40 том 2. – С. 141-142

4. Ярмола О.В, Лобачова С.В., Велика К.І. Лінгво-інформаційні методи створення електронних тематичних словників аграрних термінів. – «Молодий вчений» № 12.1 (52.1), грудень, 2017 р. – с. 88

5. Hilary Nesi, Dictionaries in electronic form/ [Електронний ресурс] – режим доступу:https://www.academia.edu/9138209/Dictionaries_in_electronic_form?email_work_card=view-paper

І. Р. Костюк

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОНОВА ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ФЛОРИ ТА ФАУНИ

Фонова лексика на позначення флори і фауни Великобританії займає особливе місце в історії становлення цієї країни. Необхідно зазначити, що кожна історична провінція Сполученого Королівства раніше була відокремленою країною, тому сьогодні має свою квітку-емблему, «коріння» якої тягнеться в давні віки [1, с. 17].

Так, національною квіткою Англії є червона троянда (*rose*), яка фігурує як емблема країни ще з часів громадянської війни 1455-1485. До того ж троянда часто згадується в багатьох англійських народних казках (наприклад *The Rose Tree*), де асоціюється із чимось прекрасним, чуйним, чимось, що надихає та наповнює життям:

«One day the rose-tree flowered. It was spring, and there among the flowers was a white bird; and it sang, and sang, and sang like an angel out of heaven» [4].

Національним символом Ірландії вважають квітку конюшини (*shamrock*), яка, як правило, зображується у вигляді трьох сполучених, схожих на серце, листків. Цю рослину ще називають *clover* — клевер.

Чортополох (*thistle*) є національним символом Шотландії ще з XV століття, який вважається у країні квіткою-оберегом.

Квітка, що слугує символом та національною емблемою Уельсу є жовтий нарцис (*daffodil*). Поряд із нарцисом, символом Уельсу вважають також і цибулю-порей (*leek*). Для жителів Уельсу цибуля-порей тісно пов'язана із легендою про Святого Давида, за якою Святий Давид прожив кілька років, харчуючись хлібом та цибулею-порей. Жителі Уельсу завжди відзначають день Святого Давида і одягають одяг із зображенням нарцисів та цибулі-порей [3].

До інших британських реалій на позначення флори відносимо також таку рослину як боби (*beans*), яка стала відомою та асоціюється саме із Великобританією завдяки відомій англійській народній казці «*Jack and the beanstalk*»: «*So they lived on the bag of gold for some time, but at last they came to the end of that so Jack made up his mind to try his luck once more up at the top of the beanstalk*» [4]. Мак (*poppy*) вважають у Великобританії символом миру.

Практично у кожній країні світу є й національні символи-тварини, які уособлюють дух держави, її історію. Серед тварин-символів Великобританії виокремлюють лева (*Lion*). Саме ця тварина в якості символу використовувалася для орнаменту королівського щита за часів королівського правління (в період правління Річарда Левине Серце) і уособлювала силу, мудрість та перевагу. Окрім цього, лев зображений і на англійському гербі.

Ще однією твариною-символом країни, яка також зображена на державному гербі Англії є єдиноріг (*Unicorn*), легендарна міфічна істота, що була відома ще з часів античності, її характерною ознакою був один ріг і символізує могутність, чесність та невинність [5].

Зображення дракона (*Dragon*) можна спостерігати на національному прапорі Уельсу, він також асоціюється із героєм середньовічних легенд – королем Артуром.

Ще однією традиційною твариною Великобританії є чудовисько озера Лох-Несс (*Loch Ness Monster*) або ще його називають Нессі (*Nessi*). Вважається, що це нерозпізнана таємнича тварина, поява якої була зафіксована на озері Лох-Несс (Шотландія).

Історія Англії також пов'язана із таким птахом як ворон (*Raven*), який асоціюється із небезпекою, бідною, смертю. Чорні ворони є важливими символами сучасного Тауера. Так, достеменно відомо, що перший ворон з'явився в замку в 1553 році і по сьогоднішній день у замку панують цілі династії воронів, а їхнє життя на території замку обросло масою легенд. Так, одна з них живе до сих пір – вважається, що Тауер і вся британська імперія «впаде», як тільки його покинуть ворони.

Ще одним особливим національним птахом у Великобританії вважається вільшанка (*Robin Redbreasts*). Так, з середини XIX століття вільшанка є незмінним символом Різдва в Великобританії, а з 1960-х років цей птах вважається неофіційно-визнаним національним птахом Великобританії.

Собака породи бульдог вважають символом непорушності Англії. Зазначимо, що його поява ознаменована тим, що в середні віки в Англії були надзвичайно популярними бої тварин, що було однією із найулюбленіших розваг тогочасного народу. Назва собаки бульдог (*Bulldog*) в дослівному перекладі означає «бичача собака», що пов'язано переважно із її тогочасним призначенням – нападати на биків (цих собак використовували в кровавих боях із биками) [2]. Серед суто англійських можна відзначити й келлаську кішку (*Kellas cat*), яка походить з Шотландії, а також Шетландських поні (*Shetland Pony*), які населяють Шетландські острови Шотландії.

Серед англійської фауни можна також відзначити і деякі види риб, які можна зустріти виключно у Великобританії: *Irish pollan* (Ірландський поллан) – це вид прісноводної білої риби, яка водиться лише у п'яти озерах Ірландії. *Powan* (пован) – прісноводна риба сімейства сигових, яку можна зустріти лише в Шотландії в озерах Лох-Ломонд та Лох-Екк.

Таким чином, фонова лексика на позначення флори і фауни Великобританії є не досить численною, однак має визначне історичне коріння, яке пов'язане із появою цих реалій. Також зазначимо, що деякі рослини та тварини є національними символами Великобританії, а інші – представники флори і фауни, які поширені виключно у цій країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Башманівський О.Л., Вигівський В.Л., Моркотун С.Б. Лінгвокраїнознавство. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2018. 98 с.
2. Національні емблеми Англії та Ірландії [Електронний ресурс]. URL: <https://gigafox.ru/uk/zdorove/simvol-mira-v-velikobritanii-yavlyaetsya-kakovy-nacionalnye-emblemy-anglii-i/>
3. Символи Сполученого Королівства [Електронний ресурс]. URL: <https://ru.calameo.com/read/0047487102ad365417663>
4. English Folk Tales [Електронний ресурс]. URL: https://www.worldoftales.com/English_fairy_tales.html#gsc.tab=0
5. National British SYMBOLS [Електронний ресурс]. URL: <https://www.sirgordonbennett.com/gordons-bugle/british-national-symbols/>

А. І. Кравченко
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЙ

У сучасних умовах переклад суспільно-політичних текстів набуває особливого значення, оскільки тести цього типу часто є засобом та механізмом пропаганди і знаряддям політичної боротьби. Обсяг щорічно видаваних суспільно-політичних текстів, орієнтованих на англомовну аудиторію, є численним та зі зростанням міжнародних зв'язків продовжує збільшуватися [1]. До цих текстів відносять виступи державних, партійних та громадських діячів; публікації міжнародних, урядових та громадських організацій; статті, присвячені політичним проблемам, вирішенню міжнародних конфліктів, національно-визвольному руху, економічним відносинам, тощо. Цілком зрозуміло, що у цьому лінгвістичному матеріалі функціонує певна кількість безеквівалентної лексики, яка викликає певні труднощі при її передачі іншими мовами.

У сучасній перекладознавчій науці виокремлюють різні прийоми перекладу безеквівалентної лексики, як от:

- лексико-семантичні: транслітерація та транскрипція, калькування та напівкалькування, семантична модифікація, опис, коментар та змішаний переклад;

- граматичні: нульовий переклад, поширення, компресія, функціональна заміна, конверсія, антонімічний переклад.

Дослідники зазначають, що переклад реалій різниться у різних типах текстів, а вибір того чи іншого способу перекладу залежить від контексту, наприклад, у художньому тексті домінує описовий переклад і рідше використовується транскрипція [4].

У ході дослідження особливостей перекладу безеквівалентної лексики на матеріалі суспільно-політичних текстів дійшли до таких висновків.

По-перше, у сучасних процесах міжкультурної комунікації перекладу відведена значна роль, причому дедалі частіше переклад сприймається як механізм репрезентації інших культур.

По-друге, перекладач функціонує як вербальний перекодувальник, інтерпретатор смислового коду, закладеного у вихідному тексті. Він не просто передає засіб однієї мови за допомогою засобу іншої мови. Насправді перекладачу необхідно враховувати функцію вихідного засобу та обрати для перекладу відповідну функційну одиницю в іншій мові, яка виконує аналогічну функцію. При цьому, важливим є використання фонових знань, які б допомогли досягти адекватності та еквівалентності перекладу, який має здатність викликати в адресата певне інтелектуальне або емоційне переживання.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу ми можемо підсумувати, що в англійській мові регулярно з'являються нові безеквівалентні лексичні одиниці для позначення явищ у суспільно-політичній сфері. У перекладацькій практиці існує кілька прийомів перекладу суспільно-політичних реалій українською мовою:

- транскрипція або транслітерація, наприклад, *«If Boris Johnson's name is ever linked to a political idea, it is likely to be 'cakeism' – the notion that it is possible to govern without making hard choices,» says Gideon Rachman in the Financial Times.* *«Якби ім'я Бориса Джонсона колись асоціювалося з політикою, то це, мабуть, був би «кейкізм» – розуміння того, що можна керувати, не вирішуючи важких завдань», – заявив Гідеон Речмен у «Файнаншієл Таймс».*

- калькування, наприклад *shuttle diplomacy* – «човникова дипломатія».

- описовий переклад, наприклад, *maverich* - державний діяч (країна), що займає (-ща) відмінну від інших позицію

Рішення про те, який із прийомів використовувати в кожному конкретному випадку для точної передачі значення таких безеквівалентних лексичних одиниць перекладач приймає, спираючись на умови контексту.

Суспільно-політична термінологія не з'явилася в один день, над нею стоять сотні років наполегливої роботи дипломатів-перекладачів, які витратили багато часу на узгодження тих чи інших спірних термінів та напівтермінів. А спроба з тих чи інших причин відійти від норм, що встановилися, може невиправдано посилити роль особистої інтерпретації, створити ілюзію зміни позиції держави,

привести матеріал у дисонанс з існуючими формулюваннями з того чи іншого питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад : навч. посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. 232 с., ISBN 978-966-382-282-2
2. Волошина А.В. Безеквівалентна і фонові лексика у східнослов'янських мовах: Дис. канд. філол. наук. 10.02.17 / Кіровоградський держ. педагогічний унт ім. Володимира Винниченка. Кіровоград, 2001. 195 с.
3. Козьмик А.А. Деякі аспекти формування та функціонування суспільнополітичної термінології англійської мови. Вісник Запорізького державного університету, 2002. 134 с.
4. Поплавська Є. Способи перекладу безеквівалентної лексики [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ly/36CXYhb>
5. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.2 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К: ВЦ «Академія», 2007. 624 с. (Енциклопедія ерудита).

Я. Ю. Крилова,

Н. В. Дячук

Житомирський державний університет імені Івана Франка

СПОСОБИ МОВНОГО ВПЛИВУ В СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

В наш час активізувались дослідження проблеми мовного впливу не тільки на теоретичному, а й на прикладному рівні. Різні аспекти мовного впливу, управління людською свідомістю та поведінкою всебічно розглядаються в рамках таких дисциплін як психологія, соціологія, соціолінгвістика, психолінгвістика, риторика, прагматика, теорія масової комунікації.

Актуальність теми даної роботи визначається недостатньою вивченістю різних типів дискурсу з точки зору використання в них засобів мовного впливу, у тому числі і рекламного дискурсу.

Питаннями використання різних способів мовного впливу досліджувалось такими зарубіжними та вітчизняними вченими як О.Г. Руда, М.О. Зайцева, О.В. Дмитрук, В.В. Зірка [2], Н.І. Формановська, І.М. Рудик, Є.І. Шейгал та ін.

Мета дослідження - вивчення специфіки репрезентації мовного впливу в рекламних текстах косметичних продуктів (на прикладі англомовних рекламних текстів).

Згідно з Ф. Бацевич [1] мовний вплив можна визначити як вплив людини на іншу людину або групу осіб за допомогою мови та супроводжуючих мовлення невербальних засобів для досягнення поставленої мовою мети: інформування, умовляння (переконання покупця здійснити покупку), нагадування (де купити товар) і т.д.

Розрізняють два основні аспекти мовного впливу – вербальний та невербальний. Вербальний (від латинського *verbum* -слово) мовленнєвий вплив - це вплив за допомогою слів [5]. При вербальному впливі особливе значення має те, в якій мовленнєвій формі висловлюється думка (у яких словах, у якій послідовності, як голосно, з якою інтонацією). Невербальний вплив - це вплив за допомогою несловесних засобів, які супроводжують нашу мову (жести, міміка, поведінка під час промови, зовнішність мовця, дистанція до співрозмовника та ін) [5].

Варто зауважити, що мовленнєвий вплив, як наука, що бере свій початок ще з античних часів, до теперішнього часу активно досліджується зарубіжними та вітчизняними вченими. Цей факт обумовлює різноманіття визначень, у яких мовленнєвий вплив розуміється як наука про ефективне спілкування, і навіть як процес регуляції діяльності за допомогою мови і паралінгвістичних семіотичних систем. Для дослідження ми вибрали саме широке розуміння мовного впливу, за О. Левченко [3], саме як вплив на свідомість і поведінку аудиторії, здійснюване різними мовними одиницями, які стали предметом дослідження. Як спосіб мовного впливу ми розглядали навіювання, оскільки в основі даного поняття лежить вплив на підсвідомість, емоції, почуття, думки людей, що сприяє досягненню мети реклами. В якості реалізації даного способу мовного впливу ми розглядали мовні (комунікативні) стратегії, а вони у свою чергу будуть реалізовані за допомогою конкретних комунікативних тактик та лінгвістичних засобів мовного впливу в англomовній рекламі.

На рівні тексту шляхом оптимізації мовного впливу, описані в моделі А. А. Леонтєва [4], реалізуються через певні ієрархії мовних засобів, які ми спробували виявити в ході аналізу матеріалу дослідження англomовних рекламних текстів, в яких описуються різні косметичні продукти.

До першої групи (А) було віднесено рекламні тексти, у яких відбувається запровадження нових значень у полі значень реципієнта. У прикладі «*Creates defined, matte lips in a single application. Provides full coverage while keeping lips hydrated and soft creamy texture. New rounded tip for ease of application*» наводяться нові відомості про рекламований продукт, (*defined, matte lips; full coverage; ease of application*). У фрагменті рекламного тексту *Suitable for all skin types (normal, dry, sensitive, combination/oily* описується призначення рекламowanego продукту (підходить всім типів шкіри: нормальної, сухої, чутливої, комбінованої/жирної). При цьому не наводиться аргументації з посиланням на дані клінічних та наукових досліджень

До другої групи (Б) увійшли рекламні тексти, що містять нову інформацію про знайомі адресату явища, і ця інформація спрямована на трансформацію системних зв'язків, які раніше існували в полі значень реципієнта. Наприклад: «*Give stressed-out skin a second chance by evening out texture and tone, restoring radiance, refining pores, and rehydrating to help to prevent damage. It's not a free pass. Idéalia Life Serum Vichy helps to counteract your bad skin behaviors. See more even tone, restored radiance, and visibly refined pores in just 8 days*». В даному тексті автор кілька разів використовує елементи інтенсифікуючого та експресивного

характеру, завдяки чому увага адресата фокусується саме на даному факті – зволожуючому ефект рекламованого продукту.

До третьої групи (В) були віднесені тексти, в яких, згідно з моделлю А. А. Леонтьєва, реалізується третій шлях оптимізації мовного впливу: входження елементів поля значень у діяльність індивіда без включення до цього поля значень нових компонентів. Так, у рекламному тексті «*Ambre Noir, a seductive fragrance that expresses masculine chic! Assert your seductiveness with Ambre Noir – Eau de Toilette, which combines the intense and woody character of Patchouli and Vetiver with the sensuality of Tonka Beans. At the heart of this fragrance, the subtlety of Cedar and Lavender accentuates its elegance*» потенційному реципієнту пропонується заявити про свою чарівність та сексуальність, які розкриваються завдяки рекламованому аромату. При цьому адресату безпосередньо не пропонують придбати косметичний продукт, що рекламується: це є наслідком бажання реципієнта стати більш сексуальним.

Слід зазначити, що текстовий аналіз, незважаючи на очевидні переваги та простоту, не може розглядатися як достатній для виявлення того, як і якою мірою рекламні тексти здатні здійснювати мовленнєвий вплив. Не завжди прийоми мовного впливу, закладені автором у рекламному тексті, «зчитуються» потенційним реципієнтом і, відповідно, мають ефективність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ. 2004. 342 с.
2. Зірка В. В. Мовна парадигма маніпулятивної гри в рекламі: автореферат дис. канд філол. наук: 10.02.04 / Київськ держ. лінгвіст. унів-т. Київ. 24 с.
3. Левченко Л. О. Психологічні особливості діяльності засобів масової інформації. Людина і політика. 2001. №2. С. 103-108.
4. Леонтьев А. А. Основы психолінгвистики. М.: Смысл, 1997. 287 с.
5. Prelipceanu C. M. Advertising and Language manipulation. Bucharest: the Bucharest Academy of Economic Studies, 2013. P. 247-254.

С.Й. Кулявик

Н.В. Дячук

Житомирський державний університет імені Івана Франка

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРВ'Ю

Сьогодні інтерв'ю є одним із основних методів збору інформації і засобів комунікації. Поряд з опитуванням, анкетуванням, спостереженням воно вважається достатньо складним та довгим процесом. Журналісти доволі старанно готуються до інтерв'ю, використовуючи усі можливі ресурси та досвід. Водночас вони дізнаються надзвичайно важливу інформацію з перших вуст та вкладають свій незначний внесок в аудиторію.

Свій психологічний вплив інтерв'юери використовують під час спілкування за допомогою комунікативних стратегій. Співрозмовники планують кожну послідовність мовних засобів, щоб досягти поставлених цілей. Класифікація комунікативних стратегій є невизначеною, але прийнято розрізняти основні та допоміжні стратегії. Основні стратегії найбільше впливають на респондента, в той час як допоміжні стратегії скеровані на підтриманні якісного діалогу та покращенню впливу на співбесідника [1, с. 3].

У жанрі інтерв'ю реалізація комунікативних стратегій відбувається за допомогою мовних засобів, щоб вплинути на емоції, подальші дії інтерв'юйованого. Кожний журналіст вибирає свою стратегію в залежності від мети інтерв'ю. Він може використати інформативну чи емоційно-впливову стратегію. Перша застосовується, якщо інтерв'ю націлено на отримання певної інформації, важливої для суспільства, і на вираження думок та точки зору респондента. Емоційно-впливова стратегія спрямована на емоційний стан комуніканта, вираження його емоцій (радість, схвалення, недовіра, засудження).

Будь-яка комунікативна стратегія складається з декількох комунікативних тактик, які обирає та здійснює мовець. Комунікативна тактика – це мовленнєві дії, які здійснюються в певній послідовності для реалізації комунікативної стратегії. Якщо тактики не приносять бажаного результату, вони вважаються помилковими і недійсними.

В рамках інтерв'ю зазвичай комунікативні стратегії використовує інтерв'юер, адже він є організатором та ініціатором зустрічі. Проте респондент також застосовує свої стратегії, щоб мати достатній вплив на хід інтерв'ю.

Щодо цілей інтерв'юера можна виокремити контактну стратегію. Нею користуються для взаємодії з респондентом і обміном інформацією. До контактної стратегії входять:

- 1) тактика встановлення контакту – вітання, знайомство (іноді представлення), налагодження контакту;
- 2) тактика впровадження теми розмови – мета та цілі зустрічі, предмет обговорення, події, які зумовили зустріч;
- 3) тактика комунікативної підтримки інтерв'юера – підтвердження думок респондента, наведення своїх прикладів та аргументів;
- 4) тактика заповнення довготривалих перерв – використання різних мовних засобів для привернення уваги, зацікавленості або здивування;
- 5) тактика завершення бесіди – прощання, подяка за зустріч, можливий обмін контактами для подальшої кооперації.

Здебільшого респонденти готові співпрацювати з інтерв'юером, використовуючи інформативну стратегію, проте інколи вони хочуть вести розмову, тоді вживають стратегію повного контролю. Вони застосовують стратегію повного контролю для того, щоб самостійно обирати бажану тему обговорення, відповідати на питання, які є вигідними для них, припиняти розмову, якщо вона зайшла не в те русло і може зашкодити їхній репутації.

Отже послідовність стратегій і тактик може варіюватись в залежності від характеру інтерв'ю. Для досягнення успішного інтерв'ю, журналіст і респондент

співпрацюють, використовуючи зазвичай контактну та інформативну стратегію. Застосування мовних засобів, таких як окличні речення, повтори, уточнювальні та доповнювальні запитання, необхідне для покращення зв'язку між співрозмовниками та створення ефективного інтерв'ю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кузьменко О.Ю. Комунікативна стратегія запиту інформації в англomовному інтерв'ю. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2015. 249-253 с.
2. Томащук Ю.О. Дискурсивно-прагматичні характеристики англomовного інтернет-інтерв'ю (на матеріалі Інтернет-журналів для підлітків «gUrl», «Seventeen», «Teen Vogue»): дис...наукового ступеня кандидата філологічних наук. Луцьк. 2016. 243 с.
3. Фадєєв В.Д. Використання комунікативних стратегій Ст. Сакуром під час його проведення програми «Hard Talk»: перекладацький аспект: курсова робота. Київ. 2021. 72 с.
4. Човганюк М.М. Вербалізація стратегій і тактик ввічливості в англomовному телевізійному дискурсі ток-шоу (на матеріалі програми Larry King Live): дис...наукового ступеня кандидата наук. Київ-Запоріжжя. 2017. 224 с.

І. А. Лех

О.М. Левченко

Житомирський державний університет ім. І. Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ РОЗДІЛОВИХ ПИТАНЬ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Синтаксичний мовний рівень є головним організуючим началом будь-якого типу висловлювання, будь-якого комунікативного акту. Р.-Л. Вагнер називав синтаксис «ядром мови» [2, с. 66], а К. де-Бур зазначав, що синтаксис є найбільш прихованою частиною мови. «З усіх елементів, що надають осмисленість висловлюванню, наймогутнішим є синтаксис, який контролює порядок, за яким надходять висловлення, і передає відношення, що стоять за ланцюгами слів» [1, с. 70]. Тому не дивно, що в сучасній лінгвістиці все більше уваги звертають на комплексне багатоаспектне дослідження синтаксичних одиниць, акцентуючи на їхніх комунікативно-прагматичних можливостях, здатності відображати реалії навколишнього світу, внутрішньомовній спеціалізації тощо.

Увага лінгвістів зосереджена насамперед на детальному аналізові нових понять (синтаксемах, складному синтаксичному цілому, композитах та ін.). Однак і надалі залишаються актуальними для досліджень деякі питання традиційного синтаксису, пов'язані із уточненнями типології синтаксичних одиниць та встановленні їхнього статусу.

Особливе місце в синтаксисі англійської мови займають розділові питання, комунікативна значимість яких є достатньо високою. Переклад таких одиниць

українською мовою характеризується певними труднощами, а тому є актуальним питанням для дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні й описі особливостей перекладу українською мовою англійських розділових питань.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- розглянути поняття питання та розділового питання;
- описати види розділових питань;
- визначити функції розділових питань;
- дослідити особливості перекладу розділових питань.

У ході дослідження з'ясовано, що питання – це вид речень за метою висловлювання: речення, метою якого є запитання, тобто бажання мовця отримати інформацію від когось. На письмі позначається кінцевим знаком питання [3, с. 284].

Tag questions або розділові питання – це речення, в якому питання (tag) стоїть після основної фрази і відокремлюється комою. Дуже часто можна зустріти й інші назви цієї конструкції: питання з хвостиком, хвостаті питання, tail questions або disjunctive questions.

В англійській мові розділові питання складаються з двох компонентів: прив'язки (anchor) та тега (tag). Прив'язка найчастіше є декларативною, наприклад, *that's a new watch*, а тег – коротким займенником, *one*, *or there* і допоміжним, модальним, або дієсловом, таким як *is it?*, що додається вкінці речення. Однак це аж ніяк не правило, оскільки прив'язка може змінювати форму. Іншим поширеним явищем у корпусах є імператив і тег [3, с. 285].

Існує два види канонічних розділових питань. Один формується з позитивної пропозиції та негативного «хвостика», а другий навпаки – з негативної пропозиції та позитивного «хвостика»:

He is your friend, isn't he?

He isn't your friend, is he?

Що стосується випадків вживання цих питань в англійській мові, то їх лише два: мовець не до кінця впевнений та хоче уточнити якусь інформацію; мовець у чомусь впевнений і намагається з'ясувати, чи згоден його співрозмовник з ним.

Англійські розділові питання перекладаються українською мовою питаннями, які теж складаються з розповідної частини та питання. Питальна частина передається словами *чи не так?*, *чи не правда?*, *так?*, *правда?* і т.д.

Переклад розділових питань українською мовою може відбуватися за допомогою таких стратегій:

1. Конкретизація: *It's not that one about the bull-dog, is it?* – *Це не та історія про бульдога?*

Заміна присудка *one* на *історія* в перекладному тексті є конкретизацією. Займенник *one* використовується як словозамінник.

2. Модуляція: *There's a comet coming, ain't there, sir?* – *Кажуть, скоро тут буде багато комет, сер?*

Заміна «хвоста» *ain't it* на вступне слово *кажуть* – модуляція, оскільки впливає з контексту.

Також є розділові питання, які при перекладі не піддаються перекладацьким трансформаціям:

You understand French, don't you? – *Ви ж розумієте французьку?*

Таким чином можна зробити висновок що переклад розділових питань українською мовою характеризується певними труднощами і є перспективною темою дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови: монографія. К.: Наук. думка, 1992. 222 с.
2. Почепцов Г. Г. Избранные труды по лингвистике. Харьков: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2009. 556 с.
3. Tottie G., & Hoffman S. Tag questions in British and American English: The First Century. *Journal of English Linguistics*. 2006. №34(4). P. 283-311.

**О. В. Лисак,
Л. М. Чумак**

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОГО КОМІЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ КІНОФІЛЬМІВ І ТЕЛЕСЕРІАЛІВ)

Значення «комічного» в загальному понятті подається дослідниками як певна особливість у взаємовідносинах людини з оточуючим її світом та сталого національного і культурного сприйняття різних ситуацій та явищ. Це значення також може бути зображене в якості своєрідної моделі, яка містить в собі різноманітні положення, створені завдяки семантичним полям.

Види комічного мають надзвичайно широкий спектр. Зазвичай порівнюються іронія з гумором, гумор з сатирою, або ж сатира з іронією. Вони можуть поєднуватися та відтворюватися в українському перекладі у вигляді комічного, наприклад, як: сарказм, іронія, а також проявлятися такими художніми засобами комічного як каламбур, метафора, карикатура, пародія, парадокс, гіпербола тощо [1].

Мова і культура дуже тісно переплітаються між собою, а дискурс найповніше зображує культурні реалії мови, які трансформуються залежно від часу, географічного та соціального статусу мовних особистостей, їх статі та віку. Існують різні види дискурсу. Одним із багатогранних вважається кінодискурс, або, іншими словами, дискурс художніх фільмів і серіалів. Кінодискурс визначають як зв'язний текст, що є вербальною складовою фільму разом з невербальними компонентами, а саме: аудіовізуальними рядами та іншими важливими для смислової повноти фільму екстралінгвістичними аспектами [2].

Сценарій є одним із елементів кінодискурсу, який формує його контекст. На основі сценарію кінодискурс створюється з використанням кінематографічної мови, яка включає певні засоби виразності в кіно: монтаж; кадр; міміку та жести акторів; музичний супровід; шумові ефекти; великі, дальні та панорамні плани; темп; мову персонажів та/або диктора тощо [3].

Переклад тексту кіно створює перед перекладачем низку проблем, які можуть виникнути на різних рівнях, а саме граматичному, фонетичному, лексичному, номінативному, прагматичному, паравербальному. Відмінність лексичного складу мови оригіналу та мови перекладу, різниця в побудові граматичних конструкцій, лінгвокультурні розбіжності, зумовлюють перекладачів надавати не лише ефективний, грамотний і точний переклад, а й максимально точно та в повній мірі зберегти авторську ідеологію.

Стилістичний рівень перекладу включає такі характеристики, як: наявність стилістично забарвленої лексики, кальки, реалій, запозичених понять тощо. Для передачі гумору українською мовою використовуються різні прийоми, зокрема, дослівний переклад, еквівалентний переклад, повна заміна жарту, вилучення певних стилістичних прийомів, створення нового жарту.

Через відсутність тотожності між змістом оригіналу та перекладом, введено термін «еквівалентність», що означає спільність змісту, тобто смислову подібність оригіналу та перекладу. Еквівалентність розглядається як основний атрибут і умова існування перекладу.

З метою створення бажаного комічного ефекту в перекладі використовуються різні стилістичні прийоми та мовні засоби. Переклад жартів з фільмів та телесеріалів вимагає від перекладача високого рівня уваги та професійних навичок, оскільки матеріалам такого типу дискурсу притаманні високий рівень експресивності, подвійний сенс та значення як окремих лексичних одиниць, так і цілих текстових повідомлень, невербальні явища тощо [4]. Перекладаючи комічні аспекти, до уваги беруться національний характер і підтекст гумору, адже в різних суспільствах одні й ті самі речі можуть викликати різну реакцію. Комічний ефект може дуже легко втрачатися при неправильному виборі способу перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Комічне, або Комізм // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1 : А Л. С. 508.
2. Ковчак В. О. «Дискурс як чинник суспільного здійснення людини.» Гілея: науковий вісник 97 (2015): 203–207.
3. Лавриненко И. Н. Стратегии и тактики мены коммуникативных ролей в современном англоязычном кинодискурсе: автореф. дис. канд. филол. наук. Харьков, 2011. 20 с.
4. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К.: Факт – Наш час, 2006. 344 с.

АНГЛІЙСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ В СФЕРІ КУЛЬТУРИ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Завдяки постійному розвитку культури словниковий склад англійської мови поповнюється новими словами для того, щоб позначити нові ідеї, можливості та об'єкти. Мовні одиниці, що номінують новостворені поняття або ж частково нові значення вже існуючих понять називають неологізмами [див., напр., 1; 4].

Метою цієї роботи є дослідження структурно-семантичних характеристик неологізмів на позначення явищ у сфері культури за матеріалами електронного словника Word Spy [5]. Зауважимо, що під культурою ми розуміємо *сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії* [3, с. 394].

Для нашої дослідницької роботи особливо важливим є виділення та опис продуктивних способів утворення неологізмів в сфері культури. У ході дослідження були виділені декілька груп неологізмів відповідно до способів словотвору.

До першої групи відносимо слова-телескопи, під якими розуміють такі лексичні одиниці, які виникають у результаті злиття повної або усіченої основи з усіченою основою іншої лексичної одиниці. До прикладу, неологізм *viewer* [5] утворено шляхом злиття двох усічених основ *viewer* + *user* для позначення особи, яка переглядає відео контент он-лайн або на комп'ютері чи поєднує регулярний перегляд телебачення з відповідним цифровим контентом [5]. Лексема *dronie* з'являється у результаті злиття основ *drone* + *selfie* для позначення відео автопортрету, зробленого за допомогою дрону [5]. Одиниця *faitheist* < *faith* + *atheist* номінує тип невіруючої людини [5]. До зазначеної групи належить 40% неологізмів на позначення феноменів у сфері культури.

Афіксальний спосіб творення неологічної лексики характеризує другу групу неологізмів (28,5% аналізованих одиниць). Так, одиниця *megashed* утворена за допомогою префіксоїда *mega* на позначення зовнішньо непривабливого великого магазину або складу [5].

Третю за чисельністю (25,7%) групу складають неологізми, які з'явилися в результаті словоскладання. Наприклад, одиниця *clock-punk* утворена за аналогією з лексемою *steampunk*, що позначає літературний жанр, та має значення літературного жанру, в якому елементи наукової фантастики або фентезі використано в історичному контексті, де пристрої з приводом живляться від води замість пару або електрики [5].

Четверта група неологізмів є досить малочисельною (5,8%) та складається зі скорочень. Наприклад, абревіатура *CHAOS* походить від фрази *can't have anyone over syndrome* та позначає *not inviting guests to one's house because it is too messy or cluttered* [5].

Семантичний аспект вивчення неологізмів у сфері культури базується на використанні поняття тематичної групи. Під останньою розуміємо об'єднання слів, між якими існує логічно-предметний зв'язок і які пов'язані спільними прикметними значеннями [2]. Важливою ознакою одиниць є те, що вони належать до різних частин мови.

У ході нашого дослідження неологізми сучасної англійської мови, представлені на сайті новотворів у рубриці Культура [5], були розподілені на 7 тематичних груп: мистецтво фотографії (*usie* – групова фотографія, зроблена одним із членів групи [5]), подорож та туризм (*touiron* – дурний або дратівливий турист [5]), книги та журнали (*post-Potter* ознака, співвіднесена із подіями, які відбуваються після виходу останньої книги чи фільма про Гаррі Поттера [5]), телебачення (*chatterboxing* – перегляд телешоу під час розмови з іншими людьми про цю ж саму програму [5]), мистецтво та дизайн (*tattoo regret* – відчуття бентеження або каяття через наявність тату [5]), традиції (*burqini* – купальник, який відповідає ісламському дрескоду, закриває все тіло, окрім обличчя, кистей руки та ступень [5]), спорт та відновлення (*slacklining* – вид спорту, який передбачає ходьбу або балансування на провислих нейлонових стрічках, підвішених між двома точками [5]).

Отже, аналіз англійських неологізмів на позначення феноменів у сфері культури, представлених на електронному ресурсі Word Spy, демонструє, що зазначені лексичні одиниці утворюються для позначення нових феноменів у житті англійської спільноти шляхом телескопії афіксації, словоскладання та усичення; утворюють тематичні групи, які дозволяють скласифікувати новотвори відповідно до тих фрагментів життя, які вони описують. Подальша перспектива дослідження вбачається у вивченні українських неологізмів зі сфери культури та їхньому зіставленні з англійськими новотворами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лоцинова І. С. Неолексика у творах письменників Дніпропетровщини : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Дніпро, 2016. 21 с.
2. Маркова Т. О., Домрачева І. Р. Лексико-семантична і тематична групи: принципи розмежування. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2018. Випуск 10. Том 2. С. 75-78.
3. Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ : Вид-во «Наукова думка», 1973. Т. 4: І–М. 840 с.
4. Чумак Л. М. «Нові» слова як особливість розвитку сучасної англійської мови // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2006. № 27. С. 229–231.
5. Word Spy Dictionary URL: <https://www.wordspy.com/>

НЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ БІЗНЕСУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Англійська мова, як і кожна мова світу, знаходиться в стані постійних змін. Прогрес науки і техніки, розвиток суспільних відносин сприяє утворенню нових слів, неологізмів. Визначення словників англійської мови свідчить про те, що лексема *neologism* є запозиченням з французької мови, фіксується у мові у 1772 році, походить від грецьких префікса *neo-* (новий), основи *logos* (слово) та суфікса *-ism* (процес або практика), позначає 'нове слово, вживання або вираз' [2], практику інновацій у мові, використання нових слів або старих у нових значеннях [3].

Ми зробили добірку слів-неологізмів, що належать до бізнес-сфери, класифікували їх за способом словотвору. Для цього обрали класифікації Ю. Зацного, який поділяє усі неологізми на три групи.

До першої групи відносимо неологізми, утворені за допомогою афіксації, яка поділяється на префіксацію та суфіксацію. Наприклад, іменник *cybergripping* має значення «цікавитись певною компанією через веб-сайт», префікс *cyber-* вказує на зв'язок з кібернетикою [4]. *Genericide* – прикметник *generic* та суфікс *-cide* – «процес, за допомогою якого назва бренду стає загальною назвою для всієї категорії продуктів» [4].

Другу групу складають неологізми, утворені словоскладанням, є поділ на нейтральний, морфологічний та синтаксичний типи. До прикладу, неологізм *Buns of Steel* – це словосполучення, що утворюється від іменника в множині *buns* та іменника *steel*, що означає надзвичайну фізичну силу, необхідну для того, щоб всидіти під час довгої зустрічі [4] (жартівливий неологізм). Слово *sweatworking* утворюється від двох іменників *sweat* та *working*, означає поєднання ділової зустрічі із фізичним тренуванням [4].

Скорочення, які утворюють третю групу, поділяються на усічення, аббревіацію та телескопію. [1: 56-58]. Наприклад, неологізми, утворені методом усічення: іменник *ad* від *advertising* - реклама [4]. Прикладом аббревіації є іменник *ВAM*, утворений від лексеми *bricks-and-mortar*, що позначає компанію з фізичним місцем розташування [4]. Приклад телескопії: *advergame* (*advertising* + *computer game*) у значенні рекламної гри [4].

Проаналізувавши неологізми, запропоновані в кожній категорії на сайті *word.spy*, ми виділили низку тематичних груп.

До першої групи належать неологізми на позначення нових професій та посад. Наприклад, професія *cybrarian* означає людину, яка спеціалізується на пошуку, визначенні пріоритетів та організації інформації в Інтернеті, це свого роду кібер-бібліотекар [4].

До другої групи відносимо неологізми, пов'язані з робочим графіком працівників. Наприклад, *clockless worker* – працівник, який готовий працювати в будь-який час, вдень і вночі [4].

Третю групу утворюють неологізми, що описують вік та досвід робочих. Наприклад, *monomath* – людина, яка багато знає про одне, і дуже мало про щось інше [4].

Четвертою тематичною групою є неологізми, що пов'язані з оплатою праці та грошовими бонусами. Наприклад, *golden handcuffs* – привабливі фінансові вигоди, які корпоративний співробітник втратить, звільнившись з компанії [4].

П'яту групу утворюють неологізми, що описують психо-емоційний стан працівників. До прикладу, *leisure sickness* – погіршення самопочуття, яке виникає під час відпочинку, особливо у вихідні та канікули [4].

До шостої групи належать неологізми, що стосується жінок у бізнес-сфері. Наприклад, *womenomics* – теорія про те, що жінки відіграють головну роль в економічному зростанні [4].

Сьома група неологізмів пов'язана з дітьми. Наприклад, *kiddydrome* – великий універмаг, який спеціалізується на дитячих товарах [4].

Восьму групу складають неологізми, що описують ієрархію працівників та відділів у бізнесі. Наприклад, *adminisphere* – рівні в ієрархії організації, які знаходяться вище рядового [4].

Дев'ята група неологізмів пов'язана зі старт-апом та просуванням компаній. До прикладу, *angel investor* – фізична особа, яка інвестує в стартап-компанію або інше підприємство [4].

Наступною, десятою групою неологізмів є та, що називає типи менеджерів бізнес-сфери. Прикладом слугує слово *lion food* – будь-хто, хто займає середнє керівництво чи подібну адміністративну посаду [4].

Та останньою тематичною групою є неологізми-назви бізнесових концептів, ідей, принципів. Наприклад, *house money effect* – теорія, що люди більш готові ризикувати грошима, які вони отримали легко чи несподівано [4].

Отже, неологізми бізнес сфери утворені за допомогою таких способів словотвору: афіксація, словоскладання та скорочення. Проаналізувавши кожен категорію неологізмів бізнес-сфери сайту word.spu ми виділили такі тематичні групи: неологізми на позначення нових професій та посад; неологізми, пов'язані з робочим графіком працівників; неологізми, що описують вік та досвід робочих; неологізми, пов'язані з оплатою праці та грошовими бонусами; що описують психо-емоційний стан працівників; що стосуються жінок у бізнес-сфері; неологізми, що пов'язані з дітьми; що описують ієрархію працівників та відділів у бізнесі; що називають типи менеджерів бізнес-сфери; пов'язані зі старт-апом та просуванням компаній; неологізми-назви бізнесових концептів, ідей, принципів.

Перспективи подальшого дослідження полягають в описі неологізмів в бізнес-сфері в українській мові та їхньому порівнянні з неологізмами бізнес-сфери сучасної англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зацний Ю.А. Шляхи і способи збагачення сучасної розмовної лексики англійської мови. // Нова філологія. Збірник наукових праць. - Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2009. - №34. - 332с.
2. Merriam Webster Dictionary Online. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/etymology>
3. Online etymology dictionary. URL: https://www.etymonline.com/word/neologism#etymonline_v_6853
4. Word Spy. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.wordspy.com/index.php?tag=all-by-category>

К. Мелешкіна,
Н.В. Дячук

Житомирський державний університет імені Івана Франка

БЛОГ ЯК ЖАНР ІНТЕРНЕТ КОМУНІКАЦІЇ

У системі соціальних змін останніх двох десятиліть існування українського суспільства особливу роль грає інтернет, що є простір нових соціальних комунікацій, що визначають віртуалізацію соціальної взаємодії. Інтернет виявляється найважливішим культуротворчим фактором, виконуючи цілу низку соціокультурних функцій: комунікативну, регулятивну інтегруючу, інформативну, розважальну, творчу та ін.

Актуальність даної роботи зумовлена слабкою вивченістю інтернет — комунікації, низьким рівнем розробленості даної теми, хоча інтернет все міцніше входить у наше життя не тільки як засіб роботи або навчання, але в основному і як засіб спілкування.

Серед сучасного наукового світу варто виокремити таких науковців, які вивчав блоги та блогінг, як К. Боярова, О. Власова, А. Досенко, С. Демченко, К. Лученко, К. Левченко й багато інших.

Мета дослідження — комплексне вивчення феномену блогів з погляду жанрового підходу.

Під інтернет-комунікацією зазвичай розуміється особливе комунікативно-інформаційне середовище або комунікативний простір, опосередкований електронним комунікативним каналом.

Інтернет-комунікація характеризується такими характеристиками:

- 1) поліфонічність: спілкування поєднує у собі безліч різних типів дискурсу.
- 2) гіпертекстові та інтерактивні можливості Мережі: вони повністю змінюють або вкрай видозмінюють породження та сприйняття тексту [2].

Наприклад, можливість гіперпосилального апарату дозволяє читачеві як слідувати авторському розгортанню тексту, а й здійснювати власну навігацію.

- 3) анонімність та дистантність. Характеристика «анонімності» дає відчуття повної свободи та розкृतості, дозволяє розкритися та поділитися своїми

потаямними таємницями чи бажаннями, запитати поради, а також забезпечує захищеність від зовнішнього контролю та загальноприйнятих норм моралі [5].

Дослідницьким об'єктом лінгвістики Інтернету є електронна комунікація, під якою розуміється комунікативна взаємодія в глобальній комп'ютерній мережі Інтернет, а предметом дослідження стають лінгвістично релевантні особливості електронної комунікації на різних мовних рівнях: морфологічному, лексичному, синтаксичному, текстовому (на рівні тексту) (рівні комунікативної стратегії) тощо [1].

Розглянемо інтернет-жанри, які найчастіше зустрічаються докладно.

Електронна пошта (e-mail) - прийом/передача повідомлень одному або групі осіб через мережу. Повідомлення, що надсилається електронною поштою, може містити тексти, таблиці, графіки, а також файли будь-якого формату [4].

Чат (від англ. to chat - базікати) - полілог із середнім ступенем плинності комунікантів, що відбувається в реальному часі (online).

ICQ – жанр віртуального дискурсу, що передбачає діалогічне, найчастіше неформальне, спілкування водночас із кількома співрозмовниками у часі (online).

Соціальна мережа – ще один жанр віртуального дискурсу, що у своїй основі великою базою даних. Це комплексна мережна освіта, що поєднує в собі риси форумів, мережових спільнот та ICQ.

Інтернет-блог — конкретний монологічний дискурс віртуального комуніканта, що складається з хронологічно розташованих текстів, найчастіше орієнтований на висловлювання власної думки про будь-які події як особистого, так і суспільного характеру.

Досліджуючи особливості мови блогерів, було також встановлено, що при створенні коментарів авторам блогів потрібна максимальна мобілізація мовних засобів, що є у нього в запасі, для постійного створення, підтримки та утримання контакту. І це лише порушення мовної норми [3].

Основна вимога англійської бесіди щодо безперервності комунікативного контакту (*keep-the-conversation-going*) передбачає використання реплік таким чином, щоб за ними неодмінно було продовження розмови. Стратегія підтримки комунікативного контакту передбачає взаємну відповідальність партнерів за створення комфортної атмосфери спілкування та гладкий перебіг бесіди на основі адекватного реагування, що досягається за допомогою тактики побудови реплік у відповідь.

It certainly is; Yes, most willingly; I don't believe so; I am afraid not; You are absolutely right; I completely agree; I see your point, but; I don't think so; I am all pleased about; I am very fascinated by; What a great idea! [4].

Ситуація встановлення та підтримки контакту призводить до комунікативного новаторства, роблячи це спілкування незвичайним та оригінальним. Креативність мовної особи автора блогу в комунікативному просторі постійно зростає. Причому це зростання йде за всіма мовними рівнями, що робить мережову мову унікальним дослідницьким об'єктом для лінгвістичного вивчення: у блогах ми спостерігаємо вибух народного мовлення, що захоплює всі мовні рівні, але особливо яскраво це видно з частого

використання мовної гри. Однак часто це новаторство виявляється у відхиленні від графічних та граматичних мовних норм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Артамонова І. М. Блог як публічна автокомунікація. Держава та регіони. Серія «Соціальні комунікації». 2010. № 2. С. 9–14.
2. Досенко А., Погребняк І. Інтернет-журналістика: комунікативні маркери. Київ, 2020, 202 с.
3. Herring S. C. A Faceted Classification Scheme for Computer-Mediated Discourse [Електронний ресурс]. 2007. URL: <http://www.languageatinternet.de/articles/2007/761>
4. Jeanie's blog. Режим доступу: <http://jeanie.c.bravejournal.com>
5. Nardi Bonnie A. Blogging as Social Activity, or, Would You Let 900 Million People Read Your Diary? [Електронний ресурс]. URL: <http://tc.eserver.org/25484.html>.

О.М. Мельничук,
О.О. Хорошун

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЛЕКСИЧНА ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *REVOLUTION OF DIGNITY*/ *РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ* В АНГЛОМОВНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРИ

Революція Гідності, що відбулася у лютому 2014 року (Київ, Україна) стала об'єктом активного обговорення у світових ЗМІ. Англomовні джерела презентують концепт 'REVOLUTION OF DIGNITY', висвітлюючи російську збройну агресію проти України. Його лексична вербалізація відбувається за допомогою номінативних одиниць, що мають негативну конотацію.

Аналіз англomовних текстів присвячених зазначеному питанню, оприлюднених на офіційних інтернет-ресурсах BBC News, NATO PA, Congress.gov, NBC News тощо, дозволив нам дійти висновку, що в основі концепту REVOLUTION OF DIGNITY / РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ є *боротьба* та *війна*.

На лексичному рівні концепт REVOLUTION OF DIGNITY / РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ об'єктивується за допомогою таких повнозначних частин мови:

1. Іменники:

А. з семою "революція, протести, битва, конфлікт" *revolution, protests, anti-terrorism operation, counter-revolution, battle, movement, rallies, demonstrations, fight, chaos*.

1) *The student protests organised to force President Viktor Yanukovich and Prime Minister Mykola Azarov to sign an association agreement with the EU developed into a revolution that overthrew the government and sparked a counter-revolution in Ukraine's eastern Donbas region [1].*

2) *Whereas, on November 21, 2013, peaceful protests began on Independence Square (Maidan) in Kyiv against the decision by the government of then-President Viktor Yanukovich to suspend signing the Ukraine-European Union (EU) Association Agreement and instead pursue closer ties with the Russian Federation* [2].

В. з семою "честь, гідність, свобода" *honour, dignity, freedom.*

3) *The most important outcome of the Revolution of Dignity in Ukraine is that Ukrainians are not afraid of the oppressing regime any more ...* [3].

4) *... a parliamentary resolution on recognizing Euromaidan as a "key moment" in Ukraine's nation-building process. The resolution further defined the revolution as an expression of Ukraine's "national idea of freedom"* [4].

2. Прикметники:

А. з семою "про європейський" *pro-European, Euro-Maidan.*

5) *The fierce pro-European revolution – dubbed "Euro-Maidan" ... have divided the Euro-Atlantic security landscape into pre- and post-2014 eras* [5].

6) *... police assaulted and burned down the Trade Union Building in Kyiv, which had been used as a headquarters for the Euromaidan movement* [2].

В. з семою "протиурядовий опір" *anti-government, resistance.*

7) *In phase two of the protests, the previously pro-European rallies changed into anti-government demonstrations, with Kyiv's Maidan becoming the main, or even the only, site of protest* [3].

8) *Nasadyuk, 33, initially showed his solidarity with the anti-government rallies in the capital by helping to launch demonstrations in the eastern city of Donetsk in November 2013* [6].

Таким чином, розглянувши особливості лексичних засобів вербалізації концепту *REVOLUTION OF DIGNITY/ РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ* в АКП, можемо стверджувати, що основними ознаками досліджуваного концепту є громадянська боротьба за гідність людини та відмова від несправедливості та пострадянської політики корупції і непотизму як спосіб життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Kurkov, A. (2014, November 21) *Ukraine's revolution: Making sense of a year of chaos*. Retrieved from BBC News: <https://www.bbc.com/news/world-europe-30131108>

2. Congress.gov (2019-2020) *S.Res.74 - A resolution marking the fifth anniversary of Ukraine's Revolution of Dignity by honoring the bravery, determination, and sacrifice of the people of Ukraine during and since the Revolution, and condemning continued Russian aggression against Ukraine*. Retrieved from Congress.gov: <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-resolution/74/text>

3. Dr. Andrew Zhalko-Tytarenko (2013, December 27) *UKRAINE'S REVOLUTION OF DIGNITY*. Retrieved from Diplomatic Courier: <https://www.diplomaticcourier.com/posts/ukraine-s-revolution-of-dignity>

4. Kominko, S. (2021, April 20) *Ukraine's nation-building journey and the legacy of the Euromaidan Revolution*. Retrieved from Atlantic

Council:<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/ukraines-nation-building-journey-and-the-legacy-of-the-euromaidan-revolution/>

5. Cordy, J. (2019, October 13) *UKRAINE: FIVE YEARS AFTER THE REVOLUTION OF DIGNITY*. Retrieved from NATO PA:<https://www.nato-pa.int/document/2019-cdsdg-report-ukraine-five-years-after-revolution-dignity-cordy-133-cdsdg-19-e-rev-1>

6. Talmazan, Y. (2019, February 20) *Maidan massacre anniversary: Ukraine remembers bloody day of protests*. Retrieved from NBC News:<https://www.nbcnews.com/news/world/maidan-massacre-anniversary-ukraine-remembers-bloody-day-protests-n973156>

**Л. О. Мишаковська,
І.Л. Білюк**

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ТА ЛІНГВІСТИЧНЕ ВИРАЖЕННЯ МЕТАФОРИ В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ЗАГОЛОВКАХ

Комплексний аналіз політичного дискурсу засвідчує, що це поняття охоплює всі публічні виступи політиків, висловлювання політичних оглядачів, а також коментаторів у різних публікаціях таких як ЗМІ, матеріалах спеціалізованих видань, що стосуються різних аспектів політики. Враховуючи, перш за все, що головною функцією політичного дискурсу є функція впливу на мовлення та лінгвістів, які цікавляться тим, як мова та мовні засоби використовуються для нав'язування політичних ідей.

Зазвичай українські метафоричні заголовки часто мають майже вдвічі більшу довжину та вони найчастіше мають описовий характер за своєю природою, ніж заголовки англійських ЗМІ. У той час як кількість лексико-граматичних екземплярів метафор у заголовках збігається з концептуальними метафорами, стійкі структурні кластери мають тенденцію включати в себе кілька метафор. Тому, зрештою, структурних прикладів метафори менше в тій самій кількості заголовків.

Проаналізувавши велику кількість заголовків було виявлено, що структурні репрезентації метафор з'являються у такому співвідношенні: прості (наприклад, *Kerry: Begin the Healing*), фразові (*E-Vote Machines Can't Take Heat/ Електронне обладнання для голосування не зможе прийняти такий удар*) і тривалі («*Out of the Mainstream: Do You Catch Their Drift?/ Поза Мейнстрімом: Зловив їх дрефт?*») [2; 1]. Структурні міркування з точки зору концепцій також можуть бути проблематичними. Наприклад, вираз *Race / Comes Down / Battle Between Urban, Rural Voters* (проста + фразова + проста метафора), можна розглядати як репрезентацію трьох концептуальних метафор – конкуренції, низхідного руху та бою [3]. Однак якщо використовувати кілька класифікацій метафор, зміст концептуальних метафор можна зрозуміти більш чітко.

Українські метафоричні дані про українську виборчу кампанію були представлені таким співвідношенням лексико-граматичних типів образного вираження: номінативним (*Війна Слів і Заяв Триває/War of Words and Statements Is On*), вербальним (*Напруга Зростає/Tension Grows*) [7; 6]. Зростає, атрибутивний (напр., *Гіркий досвід/Bitter Experience*), прислівниковий (*Українська Свобода Слова Смертельно Непокіть Британських Журналістів/Ukrainian Freedom of Speech Deadly Worries British Journalists*) та ідіоматичний (*Хіба Ревуть Воли Як Ясла Повні? /Are Oxen Bellowing When the Crib Is Full?*) [5; 8]. Називні вирази зустрічаються значно частіше за інші типи метафор. Прислівникові метафори, навпаки, найменш характерні для українського метафоричного мовлення.

Структурна класифікація представлена таким співвідношенням: простий (*Вибух Компетентності у Івано-Франківську / Explosion of competence in Ivano-Frankivsk*), фразовий (*Каруселі та «мертві душі» / Carousels and "Dead Souls"*) [4].

Можна звернути увагу на те, що ЗМІ кожної країни використовували подібні способи метафоричного зображення у своїх політичних кампаніях. Проте співвідношення лексико-граматичного та структури метафори різняться.

Аналізуючи метафору в політичному дискурсі в українській мові, констатуємо, що частіше зустрічаються номінативні метафори, а в англійській – вербальні. Далі метафори в українській мові майже не виражаються прислівниковими. Іншою особливістю українських заголовків є часте використання ідіоматичних груп – алюзій на культурні, історичні чи моральні вирази, які часто є стійкими метафорами, які розкриті протягом усього заголовка. Нарешті, крім того, що українські фразові метафори найбільш популярні, ніж в англійській мові, українські фразові метафори відрізняються способом вираження свого основного компонента – переважно номінативного на відміну від американського вербального (напр., *Мертві Душі/Dead Souls* або *Прийняти Удар / Take Heat*).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. E-Vote Machines Can't Take Heat.2004. CBC NEWS. / [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.cbcnews.com/news/e-vote-machines-cant-take-heat/>
2. Kerry: 'Begin The Healing'.2004. CBC NEWS. / [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.cbcnews.com/news/kerry-begin-the-healing/>
3. Virginia's upcoming election pits rural voters against urban ones. Why is there such a divide? 2021. The Washing Post. / [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.washingtonpost.com/politics/2021/09/22/virginias-upcoming-election-pits-rural-voters-against-urban-ones-why-is-there-such-divide/>
4. Каруселі та «мертві душі». Словничок виборця. 2019. Радіо Свобода. / [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/metody-falsyfikacii-na-vuborah-m-plus/29716052.html>

5. На що здатна російська православна церква: Гіркий досвід балканської експансії. 2022. Укрінформ. / [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3445114-na-so-zdatna-rosijska-pravoslavna-cerkva-girkij-dosvid-balkanskoj-ekspansii.html>

6. Напруга на кордоні зростає: Європа запропонувала Україні фінансову допомогу. 2022. Сьогодні. / [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://economics.segodnya.ua/ua/economics/enews/napryazhenie-na-granice-rastet-evropa-predostavit-ukraine-1-2-mlrd-grn-kredita-1597992.html>

7. Президентські вибори: війна слів і заяв триває. 2004. Радіо Свобода. / [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/920999.html>

8. Хіба Ревуть Воли Як Ясла Повні? 2004. Голос України. / [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/231586>

А.О. Мула
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПРИЙОМИ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО В АДУОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ СИТКОМІВ

Комічне є однією з найбільш суперечливих категорій у сучасній лінгвістиці. Дослідженню проблематики комічного присвячено багато праць науковців, зокрема А. М. Науменко, О.Я.Кузьмич, Б. О. Дземідок, Ю. Б. Борев. Відтворення комічного у перекладі є актуальним об'єктом дослідження у сучасному вітчизняному перекладознавстві, зокрема у роботах І.М.Шукало, Б.М.Колодій, О.М.Кагановської.

Поняття комічного трактується як стилістична конотація, що визначається тематикою, аксіологією, спрямованістю спілкування письменника зі своєю аудиторією через текст, зорієнтований на виявлення невідповідностей, що зумовлюють виникнення сміхового ефекту [4, с. 61].

До основних видів комічного належить іронія, гумор, сатира та сарказм. Кожна форма комічного виражається у тексті різноманітними способами, хоча найбільш продуктивними лінгвістичними засобами реалізації комічного у тексті є лексичні засоби – семантизація лексем, використання власних імен; синтаксичні – риторичні запитання, вставні конструкції, цитація, діалогічне цитування, авторська цитація, алюзія, лексико-синтаксичні алогізми; стилістичні – порівняння, метафора, гра слів і т.д [2, с. 151].

Переклад комічного є однією з найскладніших перекладацьких проблем, адже він пов'язаний із цілою низкою культурологічних, філософських та лінгвістичних проблем. Проаналізувавши головні принципи відтворення комічного у тексті запропоновані П.Забалбеско та Д.Делабастіта та окремі стратегії перекладу різних стилістичних засобів, зокрема метафор (П.Ньюмарк), антитези (О.Уманець), гри слів (П.М.Бокова) ми узагальнили низку прийомів передачі комічного у тексті: 1) ідентичне відтворення комічних компонентів із

збереженням образу, якщо він зрозумілий для культури реципієнта; 2) заміна комічного компонента відповідним еквівалентом з мови реципієнта; 3) відтворення комічного компонента з пояснювальною інформацією (за умови, якщо даний комічний компонент не зрозумілий реципієнту); 4) компенсація комічного компонента за допомогою іншого стилістичного засобу або введенням нового жарту в іншому місці тексту; 5) вилучення комічного компонента [5].

Протягом останніх десятиліть до поняття кінодискурсу та проблеми його перекладу прикуто увагу багатьох фахівців у галузі перекладознавства, зокрема І. Гамб'є, В.Є.Горшкова, М.А. Єфремова, Г.Г. Слишкін, Дж.Д.Сендерсон.

Згідно з перекладознавчим підходом, *кінодискурс* трактується як семіотично ускладнений процес взаємодії автора й кінореципієнта, який відбувається в міжмовному та міжкультурному просторі за допомогою засобів кіномови, яка володіє властивостями синтаксичності, вербально-візуальної скріпленості елементів, інтертекстуальності, [1, с. 99].

Основними труднощами перекладу комічного у кінодискурсі є необхідність адаптування кінотексту до культури реципієнту та низка специфічних відмінностей кіноперекладу від художнього перекладу, зокрема це обмеження у часі та поєднання цільового тексту із відеорядом для досягнення адекватного перекладу [3, с. 172]. Зважаючи на критерії оцінки перекладу, скопос-теорію та специфіку кіноперекладу ми можемо охарактеризувати алгоритм передачі комічного в кінодискурсі: 1) визначення завдань перекладу та особливості культури цільової аудиторії перекладу; 2) визначення стилістичних засобів та компонентів комічного; 3) здійснення дослівного перекладу комічних компонентів; 4) застосування стилістичних підходів до передачі кожного засобу окремо; 5) об'єднання прийомів та інтеркультурна адаптація з врахуванням створення комічного ефекту у кінотексті.

Яскравий приклад адаптації комічного у кінотексті для досягнення адекватного перекладу міститься у мультиплікаційному серіалі “Сімпсони”:

Marge: It's Grandpa!

Homer: Munster?

Marge: No, Simpson.

У цьому фрагменті описується розмова між головними героями, у якій комічне виражається за допомогою гри слів *Grampa – Munster*. Герої мають на увазі героя Дідуся серіалу “Сімейка монстрів”, який є добре відомим в американській культурі, що є головним фактором у створенні комічного ефекту.

Мардж: Дід ?!

Гомер: Мороз?

Мардж: Ні, Сімпсон.

Перекладачеві студії 1+1 вдалось влучно відтворити комічний ефект та відтворити гру слів за допомогою адаптації тексту для українськомовної аудиторії замінивши образ Дідуся з американського серіалу на Діда Мороза.

У комедійному серіалі “Теорія великого вибуху” міститься багато прикладів комічного. Як приклад можна навести ситуацію, коли головний герой серіалу Леонард вирішив позбутися своєї колекції іграшок та коміксів:

Leonard: No, no more toys or action figures or props or replicas or costumes or robots or Darth Vader voice changers, I'm getting rid of all of it.

Howard: You can't do that, look what you've created here, it's like nerdvana.

У цьому фрагменті зображується розмова між друзями, які захоплені коміксами та наукою. Комічності надає іронія через гру слів, що виражається у неологізмі *nerdvana* (*nerd+nirvana*), адже герої представлені в образі “ботаніків”.

Леонард: Ні, все, вистачить з мене вже цих іграшок, фігурок, костюмів супергероїв, роботів, цих штук, що змінюють твій голос на голос Дарта Вейдера, я позбудуся всього цього.

Говард: Ти не можеш, поглянь, що ти створив. Це ж Ботанорай!

Перекладач студії Paramount Comedy відтворив гру слів шляхом створення неологізму “*ботанорай*” (*ботанік+рай*) та його адаптація до реалій україномовної аудиторії, замінивши явище нірвани на рай.

Не менш яскравий приклад комічного виражений грою слів міститься у ситкомі “Як я зустрів Вашу маму”:

Marshall: Lily doesn't chew loudly.

Ted: Dude, come on this isn't news. Why do you think I call her Chewbacca?

У даному фрагменті діалогу головні герої пліткують про свою подругу із саркастичним тоном, який надає гра слів виражена за допомогою дієслова *chew*, що свідчить про погану звичку дівчина, та імені персонажу кіносаги “Зоряні війни” – *Chewbacca*.

Маршал: Лілі не жує надто голосно.

Тед: Друже, це ж не новина. А чому я її називаю Жувбакою?

Перекладачі студії Новий канал відтворили гру слів за допомогою функціональних еквівалентів, переклавши *chew* як *жує* та замінивши цей компонент у власній назві, чим і створили нове слово – Жувбака, що викликає асоціації в україномовній аудиторії із персонажем серіалу “Зоряні війни”. Через те, що цей серіал широко відомий в Україні перекладачі не адаптували текст, тобто замінити ім'я цього персонажу.

Отже, основною стратегією під час перекладу комічного у кінодискурсі є максимально бережне ставлення до тексту із якомога точним відтворенням авторського задуму, використовуючи крім точного перекладу інтеркультурну адаптацію, що є головним засобом досягнення адекватного перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Крисанова Т.А. Основні підходи до розуміння поняття "кінодискурс". *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Філологічні науки. Мовознавство, 2014. №4. С.98-102.
2. Роєнко Л. Теорії та засоби створення гумору в сучасному художньому англomовному тексті. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. 2020. Vol. 8. P. 60-62.

3. Шукало І. М. Специфіка перекладу комічного у кінодискурсі. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Серія : Філологічні науки. 2013. №3. С. 171-173.

4. Шульга Т.А. Гумористичний компонент у семантиці епітетів. *Культура слова*. 2010. №73. С. 103-107.

5. Zabalbeascoa P. Humor and translation — an interdiscipline. *Humor: International Journal of Humor Research*. 2005. Vol. 18, Issue 2. P. 185–207.

Л. В. Олійник,

Л. М. Чумак

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФУНКЦІОНУВАННЯ СУФІКСАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ -SIDE, -PHOBIA, -MANIA, -ESQUE, -PROOF В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ЕЛЕКТРОННИХ СЛОВНИКІВ OXFORD ТА CAMBRIDGE)

Іменники становлять найбільший клас слів у більшості мов, включаючи англійську. За визначенням в електронному словнику Merriam-Webster, іменник – це будь-який член класу слів, який зазвичай можна поєднувати з детермінантами, щоб служити підметом дієслова, можна інтерпретувати як однину або множину, можна замінити займенником і посилатися на сутність, якість, стан, дію, або концепти [2].

Іменники поділяють на різні категорії за певними ознаками. За способом творення іменники бувають прості, похідні та складні. Похідні іменники найчастіше утворюються двома способами: словоскладанням, та афіксацією. При афіксації для утворення іменника залучаються префікси та суфікси [5].

За допомогою словників, тобто упорядкованих в певному порядку (алфавітному чи тематичному) списків лексикографічно опрацьованих мовних одиниць [4], відбувається фіксування лексичного складу мови. Наука, що займається вивченням словників називається лексикографія. Її історія в Англії почалася ще в кінці VI ст., з того часу наука про словники активно розвивалася, від поміток в церковних книжках та глосаріїв до словників у сучасному розумінні.

Нині електронні словники поступово замінюють традиційні у вигляді книжок. Одними з найпоширеніших є словники Oxford English Dictionary та Cambridge Advanced Learner's Dictionary.

Суфікси *-side*, *-phobia*, *-mania*, *-esque*, *-proof* зазвичай мають окремі визначення, однак є й такі суфікси, що містяться лише як розділ словникової статті. В словнику Oxford English Dictionary окремо винесено суфікси *-side*, *-mania* та *-esque*, в той час як *-phobia* є підрозділом визначення іменника, а *-proof* прикметника. Cambridge Advanced Learner's Dictionary має окремі статті щодо суфіксів *-side* та *-esque*, а інші – є частинами статей.

Шляхом дослідження словникових статей в електронних версіях словників Oxford Dictionary та Cambridge Dictionary було виявлено, що словники надають типові характеристики суфіксальних елементів, зокрема в обох словниках зазначено, що суфікс *-cide* позначає щось, що пов'язане з вбивством (наприклад, *regicide, insecticide* [3], *a natural fungicide* [1]); суфікс *-phobia* зображає страх або побоювання перед чимось, інколи навіть як психічний розлад (наприклад, *claustrophobia, xenophobia* [3], *agoraphobia, podophobia* [1]); суфікс *-esque* у поєднанні з іменниковою основою набуває значення подібності (наприклад, *Dalí-esque, Leonardo-esque* [1], *Kafkaesque, statuesque* [3]); а суфіксальний елемент *-proof* є таким, що позначає захист або стійкість до чогось, заданого в твірній основі (наприклад, *childproof locks, an inflation-proof pension plan* [3], *a bullet-proof vest, a waterproof / wind-proof jacket* [1]).

Відмінність між суфіксальними елементами в словниках Oxford English Dictionary та Cambridge Advanced Learner's Dictionary виявлено у визначенні суфікса *-mania*, адже в Оксфордському словнику виділяють лише його значення як психічної хвороби (наприклад, *kleptomania* [3]). В той час як в Кембриджському словнику подано лише значення сильної зацікавленості до чогось, що використовується на позначення позитивного контексту (наприклад, *Beetle-mania swept Britain in the 1960s.* [1]).

Отже, як висновок зазначимо, що Оксфордський та Кембриджський електронні словники зазвичай подають схожі визначення суфіксальних елементів; проте, в залежності від суфікса в одному словнику може бути ширше пояснення, а в іншому більше вузьке. Суфікси *-cide* та *-phobia* мають негативний контекст в обох словниках, суфікс *-proof* в обох є нейтральним. В той час як елемент *-mania* в словнику Oxford Dictionary має негативне значення, а в Cambridge Dictionary – позитивне.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Електронний словник Cambridge Advanced Learner's Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
2. Електронний словник Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/>
3. Електронний словник Oxford English Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
4. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. К.: Либідь, 2001. С. 224.
5. Малінко О. Г. Специфіка словотворення в англійській мові (на прикладі економічних ВУЗів) / О. Г. Малінко, З. А. Циганок // Теоретичні та практичні підходи до впровадження нового покоління освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки фахівців: шляхи розвитку : зб. матеріалів наук.-метод. конф., 6–8 лют. 2007 р. : в 2 ч. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [редкол.: А. М. Колот та ін.]. Київ : КНЕУ, 2007. Ч. 2. С. 808–810.

ГРАМАТИЧНІ ДЕВІАЦІЇ В ТЕКСТАХ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ

Кожна мова зазнає змін в процесі свого становлення та формування. Ці трансформаційні процеси відрізняються залежно від різних зовнішніх та внутрішніх факторів. Як наслідок, у мові з'являються так звані девіації, тобто відхилення від норми, виключення з правил, які є результатом свідомого або несвідомого їх вживання.

Свідомі порушення зазвичай використовуються в прозових або віршованих текстах з метою передачі певної специфічної ідеї, що закладена автором у контексті. По суті, автор веде цілеспрямовану гру з читачем, викликаючи таким чином певний спектр емоцій або новий потік думок, привертаючи увагу до “свідомих помилок”. Несвідомі порушення виникають в процесі комунікативного акту і, зазвичай, спричинені необізнаністю певних правил мови, або ж стають випадковими обмовками.

Грамматичні девіації – це вид граматичних відхилень, які мають на увазі порушення правил побудови граматичних категорій, речень тощо. Серед граматичних девіацій виділяють: морфологічні девіації (відхилення від норм написання, побудови або використання слів) та синтаксичні (відхилення в побудові структури речень та словосполучень: неузгодження часових форм, порушення узгодження підмета та допоміжного слова, порушення системи прямого порядку слів тощо).

Сучасна англійська мова зазнає найбільших змін з боку соціокультурних чинників, до яких належать: нові технології, сленг, нові способи неформального спілкування, світова культура та інші іноземні мови. Саме нові тенденції інтернет-середовища посприяли витісненню певних граматичних правил, замінивши їх на більш прості.

Сьогодні пісня – це найпопулярніший спосіб комунікації в усьому світі. Вона є засобом передачі певної інформації, яку заклав у текст автор і яку він хоче донести своїм слухачам. У пісенних творах автори використовують різні мовні засоби, серед яких і емоційно-забарвлені прийоми, що матимуть вплив на емоційний стан слухача. Відповідно, у текстах сучасних англомовних пісень простежується широке використання простих граматичних конструкцій та девіацій, які роблять текст ненав'язливим та допомагають зберегти ритм та риму в пісні. Загалом, граматичні девіації властиві реп та хіп-хоп виконавцям, адже жанри музики, до яких вони відносяться, мають розмовний, “живий” характер. Таким чином складається враження, ніби між автором та слухачем відбувається неформальна дружня розмова.

Серед наявних граматичних девіацій, які вже яскраво простежуються в англійській мові і використовуються в музичних композиціях можна виділити наступні:

- подвійне заперечення:

We *don't* need *no* education (Pink Floyd – Another Brick in the Wall);

• “розмовні аббревіатури” (wanna, gonna, gotta, shoulda, kinda, tryna тощо):

I *wanna* heal

I *wanna* feel

What I thought was never real (Linkin Park – Somewhere I Belong);

• неправильне вживання займенників: you and I замість you and *me*:

You and I just have a dream

To find our love a place, where we can hide away

You and I we were just made

To love each other now, forever and a day (Scorpions – You and I);

• опущення літер та звуків у словах: tryin', 'em, 'bout тощо:

Fallin' again, I need a pick-me-up

I've been *callin'* you "friend", I might need to give it up (The Neighbourhood – The Beach);

• використання was замість were:

If I *was* dying, on my knees

You would be the one to rescue me (Kodaline – Brother);

• вживання неправильних форм ступенів порівняння прикметників:

I've become so tired *so much* more aware (Linkin Park – Numb);

• вживання don't замість doesn't:

She *don't* wanna tell lies (Jofi – TEST DRIVE).

Інші відомі граматичні девіації вживаються рідше, але тим не менш стали важливою частиною сленгової граматики англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гончар О. В. Стилiстичнi прийоми перекладу контаiнованої мови як рiзновиду лексичної девiацiї у художньому тексті (на матерiалі романiв Е. Берджеса та Д. Тартт) / Гончар О. В. – Хмельницький, 2020. – 95 с.

2. Гудманян А. Г. Граматичнi аномалiї мови в перекладах [Електронний ресурс] / А. Г. Гудманян, Г. Г. Єнчева, І. В. Струк. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://www.elibrary.ru/download/elibrary_26188139_91170785.pdf.

3. Єрмоленко С. В. Мовна норма vs мовна девiацiя в навчально-комунікативному дискурсі / С. В. Єрмоленко // Філологія ХХІ століття / С. В. Єрмоленко. – Харків, 2021. – (Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди). – С. 38–43.

4. Мартакова А. Навмисна помилка: текстова девiацiя, що творить новий сенс [Електронний ресурс] / Анна Мартакова // Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди – Режим доступу до ресурсу: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/14886/1/Стаття_Мартакова.pdf.

ПЕРЕКЛАД ГЕНДЕРНО МАРКОВАНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Художній твір за своєю природою концентрує в собі безліч відношень, що спостерігаються як всередині його, так і такі, що виходять за його межі – у сферу культури, соціуму, етносу, що робить його невичерпним джерелом наукових пошуків. Одним із таких векторів, який спрямовує дослідницький інтерес, вважаємо гендерно марковані характеристики художнього твору. При цьому об'єктом дослідження виступає як мовленнєва поведінка чоловіків і жінок, так і представлена оповідачем форма їх соціокультурного існування, виражена елементами дискурсу

У наступних пунктах нами проаналізовано адекватність відтворення гендерних маркерів, присутніх у романі «Спокута» Ієна Мак'юєна, та використані для цього перекладацькі прийоми, використавши як ілюстративний матеріал переклади, створені перекладачем-чоловіком (В. Дмитруком) та перекладачем-жінкою (О. Смольницькою), позначені далі як Маскулінний (М) та Фемінний (Ф) переклади відповідно.

Так, мовлення героїв чоловічої статі у романі Ієн Мак'юєна відзначається точністю та термінологічністю. Розглянемо до прикладу розмірковування одного з головних героїв – Роббі щодо його стану закоханості:

1) *How had it crept up on him, this **advanced stage of fetishizing the love object** ? [3].*

М) *Як він підкрався до нього, цей **гострий ступінь фетишизації любовного об'єкта**? [1].*

Ф) *Як він докотився до такого – до цієї **просунутої стадії ідеалізації об'єкта кохання**? [2, с. 95].*

Отже, спостерігаємо збереження перекладачами гендерних характеристик оригінулу. Чоловічий переклад (М) фрази «*advanced stage*» як «*гострий ступінь*» вважаємо більш вдалим, адже він асоціюється із описом стадії хвороби. Варто зазначити, що жіночий переклад (Ф) посилює маскулітну маркованість даного уривку, вдавшись до лексичної модуляції, яка міняє ракурс сприйняття описаної ситуації.

Доволі частотним є вживання автором іменників (абстрактних понять), що є диференційною характеристикою чоловічої мови, адже, чоловіки при описі подій констатують факти, тому їм притаманні саме не описи, а номінація:

2) *The **disgrace** of it horrified her. It was further confirmation of his **guilt**, and the beginning of his **punishment**. It had the look of eternal **damnation** [3].*

М) *Така **ганьба** жахнула її. Це був ще один доказ його **вини** й початок його **покарання**. Виглядало це, як вічне **прокляття** [1].*

Ф) *Ця **ганьба** вжахнула її. Побачене було ще одним доказом його **провини** і початком **кари**, яка впаде на його голову. Як це було схоже на вічне **прокляття** [2, с. 205].*

Так, дані експліцитні гендерні маркери дозволяють відтворити їх при перекладі без суттєвих змін та порушення гендерних характеристик. Однак, у жіночому перекладі (Ф) спостерігаємо певне нівелювання маскулінних характеристик шляхом використання лексичної модуляції та додавання певних елементів («*яка впаде на його голову*»).

Засоби експресії мовлення жінок, згідно із стереотипними переконаннями, носять невульгарний характер. Доволі часто із метою передачі емоцій жінками використовуються вигуки, прикметники, прислівники:

3) *How marvelous. How awfully clever of you, Briony, to think of that. Did you really make it all by yourself?* [3].

М) – *Як гарно. Яка ти молодчина, Брайоні, що про все подумала. Невже ти справді зробила це сама?* [1].

Ф) – *Як чарівно. Яка ти розумна, Брайоні, що все це вигадала. А ти справді все це сама зробила?* [2, с. 41].

При перекладі спостерігаємо збереження гендерних характеристик мовлення героїні. Так, в оригіналі використовуються повтори «*how*», що слугують інтенсифікаторами, конструкція «прислівник+прикметник» – «*awfully clever*».

Проектування власної гендерної ідентичності перекладачем-жінкою відбувається при актуалізації такої диференційної риси жіночого мовлення як використання книжкої лексики, рідковживаних слів, поетизація висловлювання:

4) *Tiredness had made him superficially elated and forthcoming* [3].

М) *Втома зробила його легковажно самовдоволеним і компанійським* [1].

Ф) *Змора навіяла йому ілюзорно-піднесений настрій і сподівання на майбутнє* [2, с. 251].

Наведений вище жіночий переклад (Ф) відзначається комплексними змінами. Вжито лексичні модуляції у поєднанні із трансформацією додавання. Так, при перекладі «*tiredness*» перекладене за допомогою діалектизму «*змора*», нейтральне за своєю характеристикою дієслово «*made*» перекладене як «*навіяла*».

При перекладі художнього твору, а саме відтворенні його гендерних особливостей, гендерна приналежність самих перекладачів підштовхує їх до використання (свідомо чи несвідомо) певних елементів гендерно обумовлених стратегій, що впливає на адекватність перекладу. Це проявляється у нівелюванні, посиленні або послабленні гендерно маркованих одиниць оригіналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Мак'юен Іен. Спокута. Переклад Віктора Дмитрука. URL : <http://javalibre.com.ua/java-book/book/2928270>
2. Мак'юен Іен. Спокута : роман : пер. с англ. / Іен Мак'юен ; пер. Ольга Смольницька ; відп. ред. Н. Тисовська. – Київ : КМ-Букс, 2018. – 413 с.
3. McEwan I. Atonement. URL. : https://www.academia.edu/38213965/Ian_McEwan_Atonement

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ДИСТОПІЧНОМУ РОМАНІ «ГОЛОДНІ ІГРИ»

Я. І. Рецкер розглядає трансформації як «прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому відповідність, що не збігається із словниковим» [4, с. 99]. Перетворення, за допомогою яких здійснюється передача одиниць оригіналу одиницями перекладу слова, називаються перекладацькими (міжмовними) трансформаціями. Вони застосовуються у всіх видах перекладу. Перекладачеві важливо цілісно, лаконічно та чітко відобразити зміст тексту, не втрачаючи сенсу та передачі повноти сюжету. Саме тому перекладач використовує різні лексичні трансформації, зокрема калькування, запозичення, генералізацію, конкретизацію, додавання, вилучення та перестановку. Перекладацькі трансформації класифікуються за багатьма ознаками, розробленими різними авторами. Існують класифікації, запропоновані Л.С. Бархударовим, Р.К. Міньяр-Білоручевим, Я.І. Рецкером, А.Д. Швейцером, В.Є. Щетінкіним, Л.К. Латишевим, В.М. Комісаровим та іншими лінгвістами.

Перекладацькі трансформації допомагають досягти еквівалентності в перекладі та подолати невідповідності між мовами оригіналу та перекладу [1, с. 12].

В. Н. Комісаров класифікував перекладацькі трансформації на три види: граматичні, лексичні та лексико-граматичні (комплексні). До лексичних він відніс формальні перетворення: транскрипцію, транслітерацію, калькування та лексико-семантичні заміни (як-от конкретизація, генералізація, модуляція); до граматичних трансформацій віднесено: дослівний переклад, членування речень, об'єднання речень та граматичні заміни. Найбільш поширеними лексикограматичними трансформаціями В. Н. Комісаров визначив антонімічний переклад, прийом описового перекладу, а також прийом компенсації [3, с. 159–165]. Я. І. Рецкер зводить усі види перетворень до двох типів: лексичні і граматичні. Серед лексичних він виділяє сім різновидів, таких як: 1) диференціація; 2) конкретизація; 3) генералізація; 4) смисловий розвиток; 5) антонімічний переклад; 6) цілісне перетворення; 7) компенсація втрат у перекладі [4, с. 45].

Таким чином, застосування перекладацьких трансформацій є необхідним, перш за все, задля повної передачі змісту та інформації, закладеної в мові оригіналу, а також для дотримання норм мови перекладу.

У художньому перекладі, на основі якого побудована наше дослідження, виділяється дві основні групи перетворень: лексичні та граматичні. Для кожного типу перекладу, окрім основних традиційних трансформацій, існують й специфічні перетворення, що притаманні окремим типам. Щодо художнього

перекладу, то від перекладача вимагається не просто чітко та лаконічно передати зміст, а й доцільно розуміти поняття трансформацій і вміти їх застосовувати.

Лексичні трансформації виникають тоді, коли підбір повноцінного еквіваленту спотворює оригінал або взагалі унеможлиблює його переклад. Переклад лексичних трансформацій також залежить від самого перекладача. Окрім цього, у ході дослідницької роботи ми розглянули кілька класифікацій лексичних трансформацій, найкращою з яких, на нашу думку, є класифікація В. І. Карабана, який розподіляв лексичні трансформації у своїх роботах на:

- 1) конкретизацію значення слова;
- 2) генералізацію значення слова;
- 3) додавання слова;
- 4) вилучення слова;
- 5) заміну слова однієї частини мови на слово іншої частини мови; – перестановку слова [2, с. 38–54].

Зокрема щодо граматичних трансформацій, які є невід’ємною частиною перекладу будь-якої літератури, то ми розглянули такі перетворення: внутрішній та зовнішній поділ речення, зміна порядку слів у реченні, перестановка, компенсація, додавання, опущення та використання минулого часу в українському перекладі. Якщо брати до уваги те, що англійська та українська мови відносяться до різних типів мов індоєвропейської родини, їх граматична структура відрізняється не тільки на рівні порядку слів у реченні, а й в категоріях числа та інших граматичних форм і структур, що в свою чергу викликає великі труднощі у перекладача. Ці трансформації використовуються з метою відтворення оригінального тексту ресурсами у мові перекладу, також задля перекладу елементів, які можуть бути складними для відтворення засобами мови перекладу. У ході дослідження були з’ясовані найважливіші лексичні та граматичні трансформації, що були застосовані при перекладі роману.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Акаш Б.А. Прагматический аспект перевода / Язык, сознание, коммуникация: Сб. статей / Отв. ред. В.В.Красных, А. Изотов. – М.: МАКС Пресс, 2009. – 28–31 с.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 303 с.
3. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение.– Москва: ЭТС, 2002. – 423 с.
4. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика / Я.И. Рецкер. – М.: Р. Валент, 2004. – 189 с.

КЛАСИФІКАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ АКРОНІМІВ ЗА ФОНЕТИЧНО-ГРАМАТИЧНИМИ ОЗНАКАМИ

У сучасній лінгвістиці використання акронімів зустрічається досить часто, як у неофіційному дискурсі, так і навпаки, в офіційному. Маючи за мету дослідити таке явище як «акронім», задля кращого орієнтування у світі скорочень, корисно розуміти, що це таке. Акронім, був придуманий як поліпшена версія тієї самої аббревіатури (хоча з приводу цього до сих пір є суперечки). Загалом, головним призначенням аббревіатури є полегшити вимову, адже не зручно кожного разу при мовленні називати повну назву об'єкта, яка іноді складається з трьох та більше слів.

Дослідженням його головної відмінності від аббревіатури займається орфоєпія, а саме різницею при читанні. Читаючи аббревіатуру, за правилами орфоєпії, ми повинні вимовити кожну літеру окремо, роблячи ледь помітну паузу після кожної літери, а от акронім читається злитно, немов це окреме, цільне слово. «Абревіації найчастіше піддаються багатоконпонентні терміни, наприклад, EBRD (European Bank for Reconstruction and Development), MTFS (Medium-Term Financial Strategy), ERP (enterprise resource planning) тощо» [2]. Проте, є й інші думки, з приводу їх відмінностей: «Абревіатури утворюються внаслідок складання перших літер складників лексеми, в той час як акронім може бути утворений внаслідок поєднання кількох частин, або слів повністю» [1]. Для акроніму характерним є скорочення складної лексичної одиниці. «Складна лексична одиниця утворюється від двох або більше слів, значення якої важко встановити через дефініції його компонентів. Таке слово розглядається інколи як сталий вираз, і відрізняється від вільного словосполучення» [3].

Загалом, класифікувати акроніми не так вже й легко, адже зазвичай, класифікують предмет за певним критерієм. Класифікація акронімів не є виключенням з правил, тому потрібно зробити наголос саме на факторі, за яким буде наведена класифікація. В нашому випадку, ми вважаємо доцільним навести класифікацію за фонетично-граматичними ознаками, з подекуди наголосом на семантичні аспекти. Отже:

- Акроніми, що вимовляються як цілісні слова, складаючись лише з ініціальних букв значеннево-залежних слів: **Laser** (*light amplification by stimulated emission of radiation*), **GIF** (*graphics interchange format*), **Scuba** (*self-contained underwater breathing apparatus*), **NATO** (*North Atlantic Treaty Organization*).
- Акроніми, що вимовляються як цілісні слова, але є поєднанням ініціальних літер значеннево-залежних слів та букв, що їх наслідують: **Radar** (*radio detection and ranging*), **Amphetamine** (*alpha-methyl-phenethylamine*).
- Акроніми, що вимовляються як поєднання цілісного слова та ініціальних букв значеннево-залежних слів: **JPEG** (*Joint Photographic Experts*

Group), читається як «jay-/peɪ/»; **IUPAC** (*International Union of Pure and Applied Chemistry*), читається як «i-u-/pæk/»; **CD-ROM** (*compact disc read-only memory*), читається як «see-dee-/rɒm/».

- Акроніми, що вимовляються як послідовний ряд літер, але зі скороченням: **IEEE** (*Institute of Electrical and Electronics Engineers*), читається як «I triple-E»; **AAA** (*American Automobile Association*), читається як «Triple-A».

- Акроніми зі скороченнями, що імпліментовані в назву: **W3C** (*World Wide Web Consortium*), читається як «W-three C»; **(ISC)2** (*International Information Systems Security Certification Consortium*), читається як «ISC squared».

- Мнемонічні акроніми, аббревіація яких використовується для запам'ятовування фраз та принципів: **DRY** (*Don't repeat yourself*), читається як «Dry» (принцип розробки програмного забезпечення, спрямований на зменшення повторення шаблонів того самого забезпечення); **SMART** (*Specific, Measurable, Assignable, Realistic, Time-related*), читається як «Smart» (принцип постановки цілей і завдань).

- Багатошарові акроніми: **AIM** (*AOL Instant Messenger*), читається як «ей-оу-ел інстент месенджер», (AOL – America Online); **AFTA** (*ASEAN Free Trade Area*), читається як «ей-ес-і-ей-ен фрі трейд ереа» (ASEAN – Association of Southeast Asian Nations).

- Рекурсивні або зворотні акроніми (посилаються самі на себе): **TLA** (*Three Lettered Acronyms*).

- Псевдо акроніми, які складаються з послідовності символів, які при вимові за призначенням викликають інші, довші слова з меншим набором тексту: **CQ**, читається як «see-cue» (*seek you*) – код, використовуваний радіо операторами; **IOU**, читається як «i-o-u» (*I owe you*).

- Акроніми, останнє скорочене слово яких не виключено з аббревіації: **ATM machine** (*automated teller machine*); **LCD display** (*liquid-crystal display*).

Отже, підсумовуючи, класифікація акронімів не є легким завданням для лінгвістики, проте саме вона значною мірою допомагає відрізнити акронім від аббревіатури. Акроніми розвиваються, будучи штучно створеним засобом концентрації інформації, та набувають все більшої популярності завдяки своїй стислості й лаконічності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

9. Возний Б. Акронім як вид скорочення складних лексичних одиниць в сучасній англійській мові / [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2517>

10. Таратухіна Ю. В. Ділові та міжкультурні комунікації: підручник і практикум / [Електронний ресурс] – режим доступу: [https://stud.com.ua/64329/menedzhment/dilovi ta mizhkulturni komunikatsiyi](https://stud.com.ua/64329/menedzhment/dilovi%20ta%20mizhkulturni%20komunikatsiyi)

11. Чумак Л. М. Акронім як форма скорочення складної лексичної одиниці/ [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/6607/1/06clmafs.pdf>

КОРЕФЕРЕНЦІЯ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Референтні та кореферентні зв'язки виступають базовими елементами когезійного текстотворення, спираючись на синонімічність та асоціативність висловлювань. За принципом контекстності Г. Фреге сенс речення залежить від сенсів його членів, організаційною системою цього принципу виступає кореференція.[1]

Художній текст – це середовище взаємозалежних компонентів, де контекст надає кожному з елементів додаткове значення, що існує лише завдяки цьому контексту. Якщо кореференція об'єднує лише згадки до об'єкта/суб'єкта висловлювання, то текстова кореференція представляє систему реферувань з усього твору.

Хибна ідентифікація кореферентних зв'язків стає на шляху до адекватного перекладу. Труднощі, насамперед, викликає лакунарна лексика: неологізми, діалектизми, реалії; полісемантичність та синонімія еквівалентів вихідної мови; родові відмінності іменників у мовній парі; жарти; тропи та нульова анафора.[4]

Для правильного трактування кореферентних сполук у варіанті перекладу, необхідно провести семантичний аналіз вихідного тексту для виокремлення кореферентних пар та рядів. В першу чергу, це означає визначення пари антецедента та анафоричного елемента. Антецедент – головний елемент у парі, анафора – залежний. Анафоричний елемент, виражений будь-якою про-формою реферує до антецедента. "...*a sheet* of thick, pink-tinted note-paper.../ *It*..."[5, с.6]

Пара постцедента та катафори виконує ідентичну функцію, що відрізняється лише розташуванням елементів у реченні. Катафора передує постцеденту. "From the corner of the divan of Persian saddlebags on which *he* was lying, smoking, as was his custom, innumerable cigarettes, *Lord Henry Wotton* could just catch the gleam of the honeysweet and honey-coloured blossoms of a laburnum..." [3, с.3]

Прономіналізація – найпоширеніший вид анафоричної референції, що часто стає причиною хибного визначення антецедента, особливо, якщо рід іменників збігається. Особовим займенникам притаманна екзофоричність, тому що у своїх референтних зв'язках вони цілком залежать від контексту.

Проблема роду бере свій початок від гендерних упереджень. Для того, щоб уникнути помилкових інтерпретацій неправильного стереотипного тлумачення ролі статі вживається займенник «they» як загальний або займенник «he» як гендерно-нейтральний. Також вдаються до перефразу, щоб уникнути надмірного використання займенника, вживаючи синонімічний іменник. [1, с. 436]

Ще однією проблемою на шляху до ідентифікації кореферентної пари може стати розділений антецедент, що складається з декількох номінативних одиниць непередикативної номінативної природи. «*I had seen little of Holmes lately. My marriage had drifted us away from each other.*» «At the church door, however, *they*

separated, *he* driving back to the Temple, and *she* to her own house...» [5, с.11] Види розділеного антецедента поділяються на іменний, займенниковий, взаємно–зворотній та складений.

Отже, функцією кореферентних конструкцій виступає організація структури текстового середовища. Щоб передати оригінальні сенси, які утворюють кореферентні зв'язки, перекладач може вдаватися до доместикації та трансформації тотожних виразів, якщо це зумовлюється відсутністю необхідних еквівалентів в цільовій мові. Подібні адаптації стають причиною втрати референтних зв'язків. Від фахівця вимагається максимальне збереження значень першотвору заради відтворення оригінального контексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Daniel Jurafsky and James H. Martin. 2020. Speech and Language Processing (3rd Edition). Prentice-Hall, Inc., USA.
2. “Antecedent and Postcedent”: A Syntactic Study of the “ABC’s Principles” of the Binding Theory in the EFL Students’ Written Discourses Yohannes Telaumbanua, Martini, Dhini Aulia/Politeknik Negeri Padang, Indonesia International Journal of Linguistics, Literature and Translation (IJLLT) ISSN: 2617-0299 www.ijllt.org
3. MLA. Wilde, Oscar, 1854-1900. The Picture of Dorian Gray. London ; New York, N.Y. :Penguin, 2003.
4. Куляс П. П. К 90 Типологія помилок : підручник-монографія / П. П. Куляс ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 464 с.
5. Doyle, Arthur Conan. A Scandal in Bohemia Book/CD Pack. Longman, 1999.

**І.М. Чупира,
І.Л. Білюк**

Житомирський державний університет імені Івана Франка

СПОСОБИ АДАПТАЦІЇ АНГЛІЦИЗМІВ В УКРАЇНОМОВНИХ ІНТЕРФЕЙСАХ ПРОГРАМ

Як правило, лексичні запозичення змінюються, потрапляючи у МР. Запозиченню необхідно пройти певні бар'єри та зазнати змін для того, щоб відповідати лінгвістичному контексту та підпорядковуватись правилам МР [2, с. 42]. Науковці також визначають цей процес такими дефініціями: акомодация, асиміляція, інтеграція. Деякі визначення не адаптувались в УМ та залишились в англійській: nativisation та adoption. У порівнянні з англіцизмами у інших мовах, в УМ вони проходять через значно більшу кількість змін, включно в написанні на вимові. Це пояснюється відмінним алфавітом (кириличним) та фонемами в обох мов [3, с. 74].

Ми провели власне дослідження, перевіривши інтерфейси в основному широковикористовуваних, популярних серед українців програм (YouTube, Instagram, Facebook, Telegram, Shafa, OLX, Zoom, Spotify, Viber, Netflix та ін.) на наявність англiцизмiв. Бiльшiсть слiв у цих додатках має український вiдповiдник, але використовується в iК для психологiчного впливу на користувача, оскiльки слова iноземного походження справляють враження престижностi та новiтностi: VIP, TOP, дисконт, грант. Однак, виключеннями виступають слова, у яких немає вiдповiдникiв в УМ: соул (напряму у музицi), Lo-Fi, iнтернет. Загалом, нам вдалося зiбрати 150 прикладiв англiцизмiв з українськомовних iнтерфейсiв програм, бiльшiсть з яких, понад 90% – iменники. Їхню лiвову частку складають iменники ч. р.. Невелике число iменникiв виявилось ж. р., що пiдкреслює вiдмiнностi у гендернiй класифiкацiї АМ та УМ. Також нам вдалося знайти iменники середнього роду. Меншинними частинами мови визначились прикметники та прислiвники, склавши разом менше 10% вiд зiбраних англiцизмiв.

Звернемо увагу на те, що розглядати фонетичну та графiчну адаптацiї по окремотi недоцiльно, оскiльки вони тiсно пов'язанi мiж собою. Така адаптацiя застосовується першою в адаптуваннi запозичення та зазвичай тотально вiдрiзняється вiд традицiйних слiв МР.

У бiльшостi випадкiв англiцизми проходять процес транскрибування в УМ, тобто вимова англiйського слова записується кириличними буквами. Однак, потрiбно враховувати, що в силу вiдмiнностей українських та англiйських фонем, їх точна передача часто неможлива [3, с. 74]. УМ налiчує шість лiтер, що використовуються для позначення шести простих звукiв. Напротивагу, в АМ є шість лiтер, що позначають 12 простих голосних та 8 дифтонгiв [1, с.130].

У нашому дослідженні нам вдалося зiбрати такі приклади транскрибування: спікер, бізнес, і-мейл, байт, файл, комп'ютер, відеомейкер, копірайтер, хорор, пейджер, джойстик. Базуючись на вищезгаданих прикладах, зауважимо, що транскрибуванню, як правило, пiддаються слова з дифтонгами /ai/, /ei/, /oi/, анаголiв яким немає в УМ.

iнший спiсiб адаптацiї англiцизмiв – транслiтерування (або транслiтерацiя). Цей спiсiб включає побуквенну трансформацiю англiйського слова, що змушує нехтувати оригiнальною вимовою слова. Цей спiсiб в основному використовують для перенесення власних назв та iмен iноземцiв. Спiсiб передачi конкретних лiтер є чiтко кодифiкованим, зокрема постановою Кабiнету Мiнiстрiв України вiд 27 сiчня 2010 року №55 «Про впорядкування транслiтерацiї українського алфавiту латиницею». Така система використовується двосторонньо: для запису українських назв латинським алфавiтом i навпаки [3, с. 74].

Серед англiцизмiв в iК транслiтерацiя зустрiчається менше нiж транскрибування. Як приклад можна вказати такі слова: бан, грант, факс, мiкс, iнвестор. Зауважимо, що зустрiчаються i слова, що одночасно вiдповiдають ознакам проходження процесу транслiтерацiї та транскрибування. Одним з них є абревiатура топ. У силу свого написання та наявностi усiх фонем абревiатури в

обох мовах, її лексико-орфографічні характеристики не змінюються при переході в МР (/top/ в АМ та /топ/ в УМ). Серед графічного наповнення україномовних ІК ми натрапили на декілька різних способів написання зазначеного прикладу: розробники SHAFА представили його у такому вигляді «Товари від ТОП-продавців», написавши аббревіатуру тільки великими літерами. А на сайті robota.ua вказано варіант «Топ-менеджер у Львові». Обидва приклади залучають використання дефісу. Однак, згідно з редакцією «Українського правопису» (2019), слова з першим іншомовним компонентом пишуться разом: топменеджер. Отже, можемо дійти до висновку, що фахівці, які працювали над текстовим наповненням ІК цих додатків, не врахували правил УМ.

У процесі дослідження ІК ми виявили декілька варваризмів. Прикладом послугували аббревіатури VIP, Wi-Fi та Lo-Fi. Аббревіатура VIP має відповідник в УМ – елітний, важливий, однак Wi-Fi та Lo-Fi виконують в УМ функцію заповнення семантичних прогалів. Фонетичне інтерпретування VIP залежить від мовця. Згідно з ОСАМ, ця аббревіатура повинна вимовлятися наступним чином: /ˌviː ai ˈpiː/. Однак, у буденній мові українці часто вимовляють її як /віп/.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Євчук М. Лексико-семантичні особливості запозичення слів англійського походження до слов'янських мов (на прикладі української та польської) // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. – 2013. – № 20. – С. 105–109
2. Falk, C. (2022). Exploring the UI Universe: Different Types of UI. [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.altia.com/2014/09/22/different-types-of-ui/>
3. Муkytiuk, B. (2015). Англiцизми в сучасному українському Інтернет-сленгу: причини вживання та способи адаптації. / [Електронний ресурс] – режим доступу: https://is.muni.cz/th/lng8k/BMykytiuk_diplom_final.pdf

А. О. Ященко

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ РЕАЛІЙ МОДИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Поняття реалії існує в теорії перекладу та лінгвістиці вже більше половини століття, а все тому, що світ розвивається та все частіше спостерігається змішування мов та культур, відповідно виникає необхідність вивчення реалій, слів, що позначають предмети або речі, які матеріально існували чи все ще існують [1, с. 753], є унікальними для окремої культури та відсутні в інших. На думку Г. Д. Томахіна, реалії – це назви, які властиві лише певним націям і народам, предметам матеріальної культури, фактів історії, державних інститутів, імена національних та фольклорних героїв тощо [3, с. 5]. Р. П. Зорівчак у своїх

дослідженнях визначає реалію як моно і полілексемну одиницю, основне значення якої вміщає традиційно закріплений за нею комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-сприймача [2, с. 58]. Як наслідок, люди, які не належать до вихідної культури, мають певні труднощі у розумінні та інтерпретації реалій.

Наразі інтерес для лінгвістів представляє класифікація реалій відповідно до сфер життя, які останні описують. Відповідно до класифікації Г.Д. Томахіна серед реалій виділяють такі, які представлені апелювальною лексикою та стосуються побуту окремого народу [3, с. 11]. Саме такі реалії є об'єктом нашої розвідки, в якій було виокремлено три групи реалій на позначення одягу, взуття та аксесуарів.

До першої групи реалій належить лексика, яка поділяється на три підгрупи та позначає верхній, верхній легкий та національний одяг.

Прикладом верхнього одягу є реалія *parka* (*a hooded fur pullover garment for arctic wear* [4]), що є подовженою курткою з капюшоном прямого крою, яку носять як чоловіки, так і жінки. Лексема виникла за одними даними у 1625 році [4], за іншими – у 1780 [5]. Зазвичай парку носили алеути та ескімоси, а вже з 1958 року лексема *parka* використовується як назва для подібного вітронепроникного одягу [5].

Лексема *hoodie* визначається у словнику як *a hooded sweatshirt* [4], позначає популярну кофту з капюшоном і накладними кишенями спереду. Вперше такий одяг було виготовлено брендом Champion у 1930-х роках для робітників, які працюють при низьких температурах у північній частині штату Нью-Йорк. Сленгове скорочення *hoody* було зафіксовано у 1991 році [5].

Прикладом національного одягу є *kilt* – *a knee-length pleated skirt usually of tartan worn by men in Scotland and by Scottish regiments in the British armies* [4]. Кілт як традиційна спідниця шотландського горця має довгу історію. Ця лексична одиниця набула широкого розповсюдження приблизно в 1730 році [5]. Сьогодні більшість чоловіків-шотландців одягають *kilt* для участі в офіційних заходах.

До другої групи належить взуття. До прикладу:

Черевики *oxfords* (*a low shoe usually made of leather and fastened with laces* [4]) являють собою взуття із закритою шнурівкою, вперше у цьому значенні реалія зафіксована у 1721 році [5]. Оксфорди на шнурівці спочатку були напівчеревиками, які носили студенти Оксфордського університету Великобританії, відповідно тоді й з'явився такий стиль. У зв'язку з поширенням нової взуттєвої моди на початку двадцятого століття молодь того часу вважала оксфорди привабливими та зручними.

Жіночі черевики *kitten heel* мають специфічний каблук (*a short stiletto heel on women's shoes* [4]), повільно набули широкого поширення серед населення Північної Америки та Європи наприкінці 1950-х років. Вони були легкими та мали тонкий каблук висотою лише від 1,5 до 1,75 дюйма, який додавав жіночності. Після занепаду в 1970-х роках, *Kitten heels* повернулися в моду в 1980-х, а згодом і у 2003 році.

До третьої групи належать аксесуари, а саме сумки та головні убори. Наприклад:

Clutch bag – a woman's small usually strapless handbag [4] є невеличкою жіночою сумкою, яку тримають у руках. Реалія виникла у 1947 році, з часом набула популярності. Така сумка родом із міста Мосул Північного Іраку стала ознакою багатства та певного статусу. Тому напевно сьогодні, обов'язковим аксесуаром у гардеробі більшості жінок виявиться саме *clutch bag*.

Bandanna – a large often colorfully patterned handkerchief [4], є хусткою, яку носять на голові. В англійській мові лексична одиниця з'являється у 1752 році, походить з мови хінді, спочатку позначає особливий спосіб фарбування, перед яким тканину зав'язували вузлами в кількох місцях, щоб отримати специфічний ефект кольорових плям на тканині [5]. Наразі є популярним головним убором.

Отже, ми виокремили 3 групи реалій на позначення моди в сучасній англійській мові, які включають номінації одягу, взуття, аксесуарів. Подальша перспектива дослідження полягає у вивченні способів відтворення англійських реалій моди в українській мові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози). Львів : Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1989. 216 с.
3. Томахин Г. Д. Реалии-американизмы. – Москва: Высшая школа, 1988. 239 с.
4. Dictionary by Merriam Webster [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.merriam-webster.com/dictionary>
5. Etymology Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.etymonline.com/>.

В. Пономаренко
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Розвиток науково-технічного прогресу у наші дні відбувається дуже швидко; з'являються все нові та сучасні прилади та механізми. Для кваліфікованого використання цієї техніки необхідна супроводжуюча документація та інструкції щодо використання. При цьому, як правило, вони є, але іноземною мовою. Ці тексти, схеми та описи необхідно перекласти, причому максимально коректно та близько до автентичного тексту.

Актуальність дослідження полягає в необхідності підвищити якість перекладу технічних текстів через збір інформації про культурні та екстралінгвістичні фактори, необхідність підвищення якості перекладних текстів, усунення помилок у перекладі.

Мета роботи - виявлення прагматичних особливостей перекладу інструкцій з англійської мови на українську.

Для повного вивчення проблеми насамперед необхідно розглянути саме поняття «технічний переклад». Цей термін використовується при обміні спеціальною технічною інформацією між людьми, які розмовляють різними мовами [3].

Під поняттям технічний переклад мають на увазі переклад технічних та наукових текстів. Переклад технічних текстів - це переклад матеріалів з науково-технічною спрямованістю, які містять у собі наукову та технічну термінологію. Прикладами матеріалу технічного спрямування є: наукові статті з технічних питань, технічна документація на машинобудівне обладнання, керівництва користування складними технічними виробами тощо [1].

Багато дослідників, порівнюючи технічний переклад із перекладом технічних чи наукових текстів, знаходять як подібності, так і відмінності.

Технічний переклад текстів передає близьке значення оригіналу. Будь-які відступи від оригіналу можуть бути виправдані лише особливостями української мови або вимогами стилю перекладу.

В основу технічного перекладу покладено формально-логічний стиль. Цей стиль характеризується точністю, безособовістю та неемоційністю [2]. Однак ці характеристики не можуть повністю відобразити всі вимоги до наукового стилю, які необхідно дотримуватись при перекладі технічних текстів.

При перекладі технічних текстів перекладач повинен:

- знати як мінімум дві іноземні мови;
- бути ерудованим у термінах та поняттях, також двома мовами;
- використовувати різноманітні джерела інформації.

Переклад технічної літератури вважається досить клопітким і кропітким заняттям, яке, крім значного обсягу роботи, потребує професійних знань у конкретній галузі. Точний сенс тексту ні спотворюватися, крім того, важливо витримати стилістику оригіналу [4].

У ході лінгвістичного аналізу англійських інструкцій у сфері комп'ютерних технологій з'ясувалося, що їх зміст переважно передається нейтральною лексикою, характерною для наукового стилю. При перекладі інструкцій на українську перекладач також використовував нейтральну лексику. Це іменники: *instruction/інструкція, camera/камера, button/кнопка, flight/політ, list/список, map/карта, computer/комп'ютер, functions/функції тощо*; дієслова: *to use/використовувати, to press/натискати, to see/дивитися, to select/вибрати, to read/читати, to choose/вибирати, to set up/налаштовувати*; прикметники: *unreadable/нерозбірливий, long/тривалий, important/важливий, safe/безпечний, available/доступний, new/новий тощо*.

Слід сказати, що іноді тексти зустрічається оцінна лексика: «*The built-in camera has an integrated gimbal to maximize stability while minimizing both weight and size*». Вбудована камера оснащена підвісом, який збільшує стабільність зйомки та при цьому зменшує вагу та розмір конструкції. Ми бачимо, що оцінні

слова *to maximize, to minimize* перекладені українською мовою також за допомогою слів оцінки «збільшувати», «зменшувати».

Крім того, в текстах інструкцій зустрічалася і емоційно забарвлена лексика: *great* /прекрасний, *better* /краще якості, *the loudest* /найгучніший, *faster*/швидше, *the most important*/найважливіший і т.д. Наприклад: «*For better recording quality, the loudest level should be between –3 dB and 0 dB*». Для отримання кращої якості запису максимальний рівень гучності на індикаторі рівня повинен бути в діапазоні від –3 дБ до 0 дБ.

Під час прагматичного аналізу текстів англомовних інструкцій у сфері комп'ютерних технологій ми виявили 16 форм термінів. У разі відсутності еквівалента терміна в українській, найбільш продуктивним способом перекладу було застосування функціонального аналога. Наприклад: «*Block unwanted callers*». Блокування небажаних абонентів.

Оскільки у цих двох прикладах *caller* має різні значення, перекладач у кожному наведеному випадку скористався методом підбору функціонального аналога, оскільки його завдання полягало в тому, щоб реципієнт тексту перекладу отримав ту саму інформацію, яка закладена у тексті оригіналу.

На другому місці за частотністю прийом експлікації, який представлений такими прикладами: «*AirPrint – технологія AirPrint; Activation Lock*». Функція «Блокування активації»; *Find My iPhone – Функція «Знайти iPhone*».

Загальна кількість термінів, перекладених цим способом, дорівнює 13 (28%).

На третьому місці за частотністю використання був прийом описового перекладу:

«*Airplane mode is on—you can't make phone calls, and other wireless functions may be disabled*». Авіарежим увімкнено — не можна здійснювати дзвінки, також можуть бути відключені інші функції, що вимагають використання бездротових мереж.

У цьому прикладі переклад словосполучення *wireless functions* як бездротові функції був би невдалим, тому перекладач скористався прийомом описового перекладу і доніс потрібну інформацію до реципієнта.

Отже, При передачі термінів з англійської на українську мову, найбільш продуктивним способом є застосування функціонального аналога. Потім слідує прийом експлікації та описового перекладу. Прийом конкретизації дуже рідкісний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
2. Левицький А.Е. Порівняльна граматики англійської та української мов. К.: Освіта України, 2007. 136 с.

3. Науменко Л. П., Горжєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську = Practical Course of Translation from English into Ukrainian : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2011.136 с.

4. Федоришин О.П., Євстифєєв П.Ф., Рябушенко Т.Л. Англійська мова. Практикум з науково-технічного перекладу. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2002. 52 с.